
Kvalitetsanalys för förskola, skola och vuxenutbildning 2014

Innehållsförteckning

1	Resultat i korthet och förslag till utveckling.....	3
2	Bakgrund och syfte	6
3	Förskolors och skolors systematiska kvalitetsarbete	8
4	Elevers ansvar och inflytande	18
5	Förskola och annan pedagogisk verksamhet	23
6	Förskoleklass och grundskola	30
7	Fritidshem	35
8	Gymnasieskola	39
9	Grundsärskola och gymnasiesärskola.....	43
10	Vuxenutbildning	46
11	Uppföljning av förbättringsområden i 2013 års kvalitetsanalys	54
12	Förskola och skola i siffror	56

I Resultat i korthet och förslag till utveckling

Detta är en samlad analys av kvalitet och måluppfyllelse i förskola, skola och vuxenutbildning i Nacka kommun 2014. Analysen baseras främst på utbildningsnämndens och arbets- och företagsnämndens kvalitetssystem, som bland annat omfattar undersökningar till elever, föräldrar och pedagoger, elevers prov- och betygsresultat, observationer av verksamheten, förskolors, skolors och jobb- och utbildningsexperters egna kvalitetsanalyser och redovisningar samt annan statistik.

Gediget kvalitetsarbete, men analysarbetet kan utvecklas

Årets kvalitetsanalys för Nacka innehåller två fördjupningsområden. Det första gäller förskolors och skolors kvalitetsarbete. En genomgång av förskolors och skolors kvalitetsanalyser och framförallt de intervjuer som genomförts med rektorer och förskolechefer visar på ett gediget kvalitetsarbete och väl utvecklad systematik i uppföljning och analys på många förskolor och skolor i Nacka. Förskolor och skolor deltar i hög grad i utbildningsnämndens kvalitetssystem, och förskolors och skolors kvalitetsanalys bedöms av de flesta vara en viktig del i kvalitetsarbetet. Analysen av process och resultat är något som kan utvecklas på många förskolor och skolor. Utbildningsnämnden genomför under året ett försök med så kallade analysgrupper, som är en metod för skolbaserat kvalitetsarbete, och kommer att föreslå utbildningsnämnden andra sätt att stödja förskolors och skolors analys.

Elevinflytande fortsatt utvecklingsområde

Det andra fördjupningsområdet gäller elevers inflytande i skolan, som är ett mål i läroplanerna, och också ett strategiskt mål för utbildningsnämnden. Att elever har reellt inflytande är dessutom viktigt för att eleverna ska trivas, känna sig trygga och lyckas i skolan. Elevenkäten visar att andelen elever som svarar att de är med och planerar sitt skolarbete har minskat över tid, och som lägst är resultaten i gymnasieskolan. Skolverket menar att under de senaste åren har det skett en maktförskjutning där elevers inflytande minskat till förmån för en ökad kontroll från stat och avnämare som exempelvis högskolor och arbetsliv. Utbildningsenhetens analys visar att många skolor aktivt arbetar för att utveckla elevers inflytande. Samtidigt visar självvärderingen att det finns lärare som inte låter elever vara med och påverka, och observationer visar att elevers möjlighet till delaktighet varierar. Det formella elevinflytandet, med exempelvis elev- och klassråd, förefaller fungera väl i grundskolan. Utbildningsenheten menar att det är viktigt att skolorna fortsätter att utveckla sitt arbete inom detta område, och kommer också att fortsätta att sätta ljuset på dessa frågor, bland annat genom de olika undersökningar som görs till elever, lärare och skolor.

Förskolan har nöjda föräldrar, men fortsatt brist på förskollärare

Föräldrar är i hög grad nöjda med sina barns förskolor och allt färre förskolor har låg andel nöjda föräldrar. Det är dock fortfarande brist på förskollärare i Nacka, liksom i hela storstadsregionen. Observationerna på förskolorna visar i hög utsträckning på god eller mycket god pedagogisk verksamhet. Ett stort antal förskolor beskriver i sina kvalitetsanalyser att arbetet med språk och matematik både är en styrka och ett utvecklingsområde. Många förskolor arbetar för att utveckla dokumentation av barnens utveckling och lärande. Nästan alla föräldrar som svarat på kundundersökningen upplever att deras barn är trygga på förskolan samt att personalen bryr sig

om barnet. Observationerna visar också att normer och värden är ett starkt område på flertalet förskolor. Pedagogisk omsorg (familjedaghem) bedöms ha god kvalitet i det vardagliga arbetet, med bland annat bra värdegrund och arbetsro, men dokumentationen av barns utveckling och lärande behöver utvecklas.

Goda resultat på de nationella proven och meritvärdet är högt i grundskolan

Nackas grundskoleelever fortsätter att ha goda resultat, särskilt goda är resultaten i nationella proven i årskurs 6 och 9, där Nackas resultat hör till de allra bästa i landet. Pojkars resultat på det nationella provet i svenska har förbättrats i både årskurs 6 och 9. Observationer av verksamheten visar i hög grad på god värdegrund och god pedagogisk verksamhet.

Elevernas genomsnittliga meritvärde när de går ut årskurs nio fortsätter att vara högt. Andel elever i årskurs nio som blev behöriga till gymnasieskolan har minskat något, men andelen är fortfarande hög jämfört med andra kommuner. Färre elever nådde dock kravnivån i samtliga delprov i nationella proven i årskurs 3 än föregående år i både svenska och matematik. Ett annat område att utveckla är elevernas tillgång till IT i det dagliga skolarbetet, och också hur tekniken används i det pedagogiska arbetet.

Fritidshemmen har god verksamhet men svårt att rekrytera fritidspedagoger

Observationer som gjorts under året visar att fritidshemmen har en god verksamhet. De flesta föräldrar är också nöjda med fritidshemmets verksamhet. Ett förbättringsområde är att öka andel personal med pedagogisk högskoleutbildning. Det har framkommit i samtal med rektorer att det är svårt att rekrytera fritidspedagoger samtidigt som det är viktigt att höja fritidspersonalens status. Statistik från Skolverket visar att Nacka hade år 2013 i genomsnitt 32 procent högskoleutbildad personal i fritidshemmet, vilket är högre än genomsnittet i länet, men långt ifrån rikets 53 procent. Utbildningsenheten föreslår att utbildningsnämnden antar ett nytt nyckeltal som gäller utbildningsnivån hos personalen på fritidshemmen, och att statistik tas fram per skola.

Goda elevresultat i gymnasieskolan – och goda omdömen för trygghet

Elevresultaten i gymnasieskolan är överlag goda med höga betygsresultat och god elevgenomströmning. Nackas resultat ligger klart över rikets genomsnitt. Av alla elever som påbörjade ett nationellt program på en gymnasieskola i Nacka hösten 2011 hade 79 procent tre år senare fått en gymnasieexamen, jämfört med 71 procent i riket. Det genomsnittliga resultatet i nationellt prov i matematik 1-kurserna har minskat något jämfört med året innan. Resultaten för yrkesprogrammen är sämre än för högskoleförberedande program, vilket även gäller nationellt, men det pekar ändå på ett utvecklingsbehov. En fördjupad redovisning av resultaten tas fram inom kort. Liksom i grundskolan är elevernas inflytande över sitt lärande ett utvecklingsområde.

Eleverna i Nackas gymnasieskolor upplever i hög grad att de är trygga på sin skola. Fler än tidigare är också nöjda med skolans arbete mot mobbning, och de allra flesta anser att de behandlas väl av andra elever. Resultaten på samtliga dessa frågor ligger tydligt över genomsnittet för länet.

Engagerat arbete i grund- och gymnasiesärskola

Enkäter till föräldrar och pedagoger ger en bild av att det pedagogiska arbetet kännetecknas av engagemang och att elever utmanas i sitt lärande. Skolornas arbete med bedömning av elevers kunskaper är ett utvecklingsområde, och det är värdefullt att skolorna samarbetar med för att utveckla verksamheten på detta område.

Ambitiöst utvecklingsarbete pågår – med kvalitetssystemet som stöd

Förskolors och skolors kvalitetsanalyser och utbildningsenhetens intervjuer med chefer och observationer visar i hög grad på att det pågår ett utvecklingsarbete på förskolor och skolor som är både ambitiöst och aktivt. Att många enheter i flera avseenden har mycket goda resultat kan här vara en utmaning – det gäller att fortsätta utveckla!

Utbildningsenheten bedömer att utbildningsnämndens kvalitetssystem på det stora hela stödjer utvecklingsarbetet väl, men självfallet är det viktigt att fortsätta att utveckla systemet, så att det utmanar, stimulerar och fortsätter att sätta ljuset på viktiga frågor. Särskilt viktigt är att använda de resultat som finns och skapa dialog och lärande utifrån dem. Exempel på detta är att utbildningsenheten avser att utveckla dialogen med huvudmännen om olika förskolors och skolors kvalitet. Utbildningsenheten kommer också att i VÅGA VISA utveckla former för att förskolor och skolor kan lära av varandra i samband med observation.

Nöjda elever i vuxenutbildning

Nackas medborgare har ett unikt utbud av utbildningar och jobb- och utbildningsexperter i kundvalssystemet vuxenutbildning. Elevenkäten visar att eleverna generellt är mycket nöjda med sin jobb- och utbildningsexpert, och resultaten ligger oftast över genomsnittet för länet. Resultaten har också förbättrats sedan föregående år.

Systematisk uppföljning av resultaten i vuxenutbildning

I grundläggande vuxenutbildning ligger andelen som gör avbrott i Nacka över riksgenomsnittet, vilket dock hänger samman med brister i rutiner vid registreringen i IT-systemet. I gymnasial vuxenutbildning är andelen avbrott 15 procent i Nacka, vilket är mindre än riksgenomsnittets 17 procent. Jobb- och utbildningsexperter med många kurser inom ämnesområden som biologi, fysik, kemi, matematik och svenska som andraspråk har generellt sämre betygsresultat.

Nackas jobb- och utbildningsexperter har blivit ombudda att i sina kvalitetsredovisningar redogöra för hur de planerar att arbeta för att förbättra sina resultat. Jobb- och utbildningsexperter med ”röda resultat” har i uppdrag att redovisa hur de kommer att arbeta för att nå resultat som inte ligger under Nackas genomsnitt. Rektor kommer att följa upp resultaten vid verksamhetsbesöket nästa termin. Insatser som återkommer i jobb- och utbildningsexperternas redovisningar är bland annat ökad individualisering, ökad flexibilitet när det gäller undervisningsform och att utveckla digitala lärplattformar.

2 Bakgrund och syfte

Utbildningsnämnden och arbets- och företagsnämnden har i uppdrag att följa upp utbildningsverksamhetens måluppfyllelse och kvalitet. Uppdraget anknyter till skollagens skrivning om att varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen, men omfattar all verksamhet, oavsett om den drivs i kommunal eller fristående regi.

Kommunens kvalitetsanalys är en samlad analys av måluppfyllelsen för utbildningsnämnden och för arbets- och företagsnämnden när det gäller vuxenutbildning. Analysen utgår från utfallet för strategiska mål och nyckeltal, som grundas på nationella mål och lokala prioriteringar. Analysen fördjupar därmed redovisningen i årsbokslutet för nämnderna.

Analysen baseras på nämndernas uppföljning och utvärdering, förskolors och skolors kvalitetsanalyser och annat underlag. Uppföljning och utvärdering omfattar bland annat:

- Enkäter till elever, föräldrar och personal
- Observationer av pedagoger
- Resultat i betyg och nationella prov
- Statistik om elevers avbrott
- Statistik om personalens utbildningsnivå

I arbetet med kommunens kvalitetsanalys har i år också så kallade kvalitetsbesök på ett urval förskolor och skolor genomförts att komplettera bilden. Andra kontakter och även tillsyn och insyn i verksamheterna kompletterar också bilden. Resultat i uppföljning och utvärdering har ofta redovisats mer utförligt för nämnderna under året i olika tjänsteskrivelser. Här vägs de olika bilderna samman till en samlad analys, som grund för överväganden och bedömning av vad utbildningsnämnden och arbets- och företagsnämnden behöver utveckla för att nå ännu högre måluppfyllelse.

I årets rapport har analysen av några områden fördjupats. Det gäller förskolors och skolors systematiska kvalitetsarbete, som är en viktig grund för verksamhetens utveckling. Ett annat område som belysts särskilt är grund- och gymnasieskolors arbete med elevers ansvar och inflytande, där resultaten i elevenkäterna har visat att elever i allt lägre grad, sett över tid, svarar att de är med i planering och är med och påverkar i klassrummet. I rapporten görs också en fördjupad analys av verksamheten i grundsärskolor och gymnasiesärskolor, liksom av verksamheten i fritidshem.

Att beskriva kvalitet och försöka utgå från olika mått och bedömningar kan liknas med att rita en karta. I någon mening handlar det om att rita en så verklighetsnära karta som möjligt. Alla delar behöver får träda fram, höjder, vattendrag eller hus ska placeras rätt och beskrivas utifrån där de befinner sig just nu. Precis som naturen eller städer förändras, förändras även organisationer och deras innehåll, därför blir det viktigt att följa förändringarna över tid och hela tiden vara medveten om att kartan ritas om.

I Nacka kommun används flera metoder för att skapa fördjupade och mer komplexa bilder av hur resultat och kvalitet i förskola och skola ser ut. För att försöka få fatt i yrkeskunnandet och komplettera texter och siffror med verksamheternas egna röst gör vi besök där vi har fokus på verksamheternas kvalitetsarbete. Genom observationer i VÅGA VISA där praktiker möter praktiker så träder en mer komplex och i någon mening mer tydlig och verklig karta fram som kan ge oss en fördjupad förståelse. I mötet med verksamheter kan frågor ställas och de som arbetar i verksamheten ges möjlighet att berätta om och beskriva sin praktik. På det viset blir förhoppningsvis perspektiven fler och yrkeskunnandet får ta plats.

I kvalitetsarbete är det en hjälp att lägga flera bilder på varandra för att få en så verklighetsnära bild som möjligt. Det är viktigt att betänka att utvecklingsarbete och förändringsarbete tar tid och att det kan vara svårt att se förändringar från ett år till ett annat.

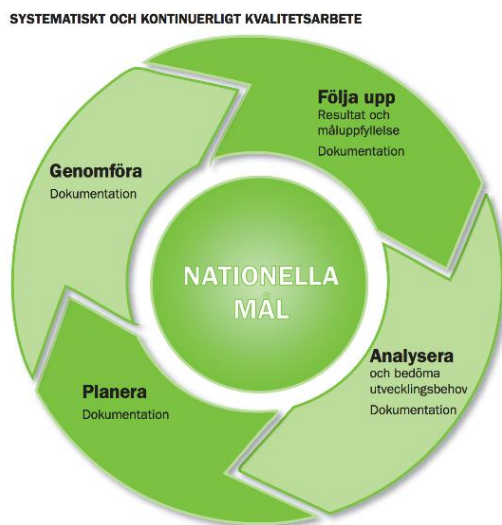
Flera av de utmaningar som finns i förskola och skola kan också betraktas som ”wicked issues”, problem eller dilemman som inte kan lösas, men som behöver hanteras så bra som möjligt.

3 Förskolors och skolors systematiska kvalitetsarbete¹

Detta avsnitt ger en bild av förskolors och skolors systematiska kvalitetsarbete. Redovisningen baseras på förskolors och skolors kvalitetsanalyser, intervjuer med rektorer och förskolechefer vid kvalitetsbesök på 19 enheter samt självvärderingen till pedagoger.

Bakgrund

Enligt skollagen har varje huvudman och förskola och skola ansvar för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Formerna för *hur* resultaten ska redovisas föreskrivs inte, bara att kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Till stöd för arbetet finns allmänna råd från Skolverket, där bilden nedan visar delarna i kvalitetsarbetet:

Utbildningsnämnden i Nacka har ansvar för att följa upp och utvärdera förskolor och skolor på övergripande nivå. Nämndens kvalitetssystem ska också stimulera förskolors och skolors egen analys och kvalitetsarbete. En del i kvalitetssystemet är att utbildningsnämnden en gång per år vill ta del av varje förskolas och skolas egen analys av sin kvalitet på vissa prioriterade målområden. Det finns en modell för hur kvalitetsanalysen kan gå till, men förskolan/skolan kan också välja annat upplägg om de önskar.

Frågan är hur förskolor och skolor på olika nivåer systematiskt granskar och utvecklar hur de egna insatserna främjar barns och elevers lärande och kunskaper.

Vad visar kvalitetsanalyser, självvärdering och kvalitetsbesök?

Högt deltagande i utbildningsnämndens kvalitetssystem

Nästan alla förskolor och skolor har skickat in analyser av sin kvalitet². Så gott som alla förskolor och skolor deltar i utbildningsnämndens undersökningar och delar med sig av prov- och betygsresultat.

Svarsfrekvensen i kundundersökningen till föräldrar och elever från förskola till gymnasieskola var sammantaget 79 procent, vilket är samma som föregående år, men lägre än för några år sedan. Värt att notera är de sjunkande frekvenserna bland elever i åk 8 och i gymnasiet. Lägst svarsfrekvens är det bland föräldrar i åk 8 (61 procent). Svarsfrekvensen bedöms dock fortfarande som relativt goda på kommunnivå. Självvärderingen där medarbetare i förskola,

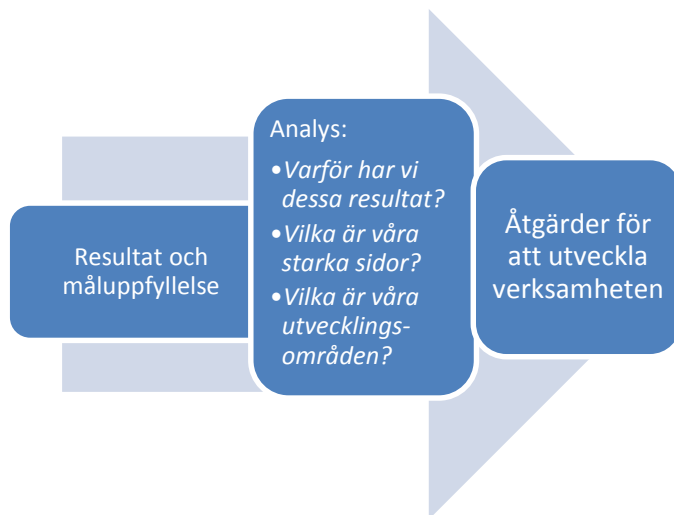
¹ Vuxenutbildningen omfattas inte av redovisningen.

² Fyra förskolor (Daggkäpan, Neglinge Gård, Rensättra, Sunnebo) och en grundskola (Internationella engelska skolan) har inte skickat in redovisningar.

fritidshem och grundskola ger sin bild av verksamheten hade en svarsfrekvens på 66 procent. Utöver det valde en skola³ att inte delta i självvärderingen.

Förskolors och skolors kvalitetsanalyser

I sina kvalitetsanalyser väljer varje förskola och skola vilket underlag de vill använda och hur de vill redovisa sin kvalitet och måluppfyllelse inom några utvalda målområden. Utbildningsenheten har tagit fram en modell för kvalitetsanalyser, se figuren nedan. Modellen innehåller dessutom ett

antal stödfrågor för de olika delarna. Förskolor och skolor kan anpassa modellen, eller välja en annan modell, vilket främst en del enheter som ingår i fristående koncerner gör.

Utbildningsenheten har studerat vad förskolor och skolor valt att redovisa i sina kvalitetsanalyser och hur analysen genomförts med mera på området utveckling och lärande/kunskaper.

Flera olika underlag används

Som diagrammet nedan visar använder förskolor och skolor flera olika underlag i kvalitetsanalysen när de redovisar området utveckling och lärande/kunskaper. Bland förskolorna är kundundersökningen, det vill säga föräldrars bedömning av verksamheten, det underlag som allra flest använder (93 procent) följt av medarbetarnas bedömning på utvärderingsdag eller liknande (77 procent) och pedagogisk dokumentation⁴ (52 procent).

Skolorna använder i hög grad resultat från nationella prov (94 procent av grundskolorna och 78 procent av gymnasieskolorna) och betyg (72 procent av grundskolorna och 89 procent av gymnasieskolorna). Många skolor använder också kundundersökningen (72 procent av grundskolorna och 56 procent av gymnasieskolorna).

Många förskolor och skolor använder även egna undersökningar i sitt kvalitetsarbete. Det rör sig om intervjuer med barn och elever, egna observationer i verksamheten, sammanställningar från utvecklingssamtal eller individuella utvecklingsplaner med mera.

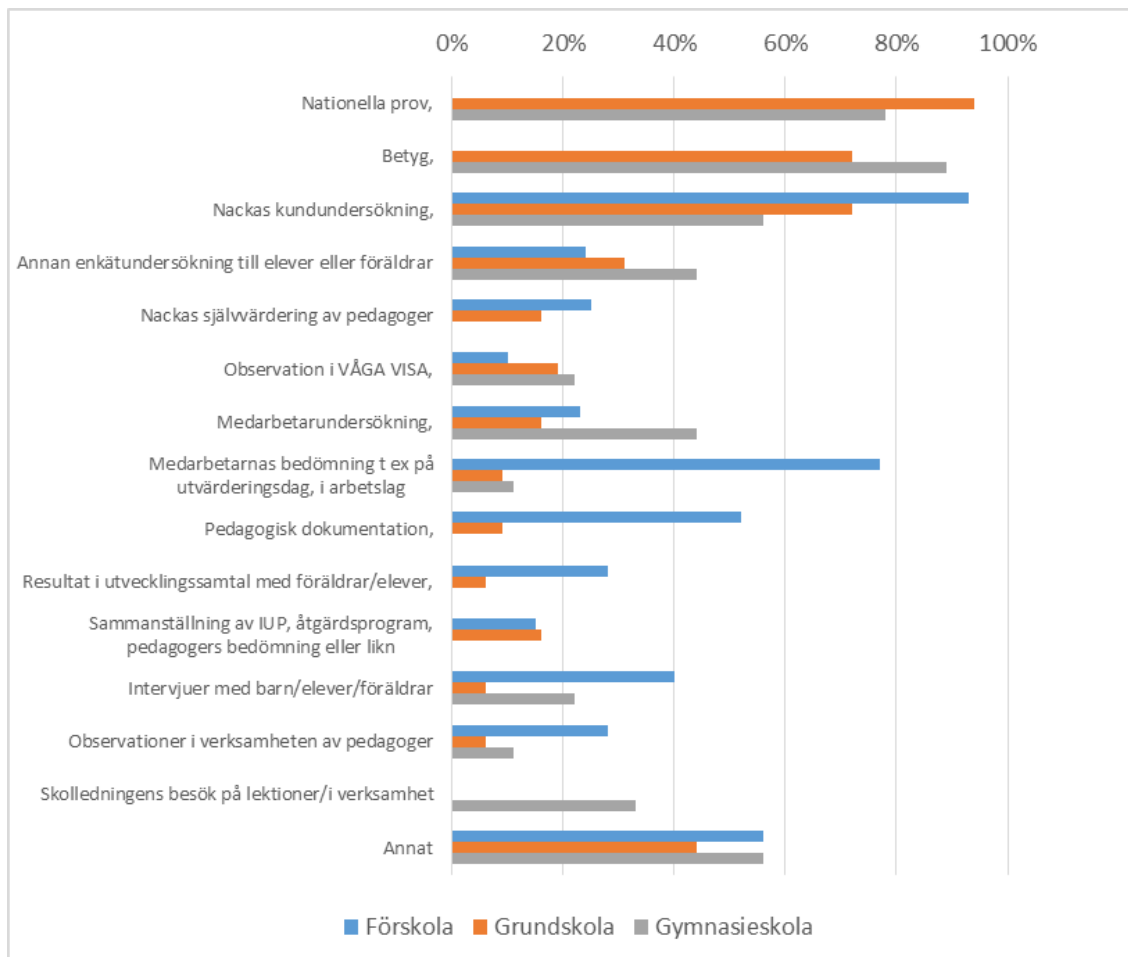
Bland ”Annat” nämns bland annat fonologisk screening, egna analysverktyg som exempelvis Pysslingen tillhandahåller och kvalitetsverktyg som lotusdiagram, som är ett verktyg för att bedöma verksamheten i förhållande till läroplansmålen.

³ Internationella Engelska skolan.

⁴ Pedagogisk dokumentation är ett arbetsverktyg som kan användas för att följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten. Det handlar om att dokumentera det som händer mellan barn, vuxna och miljön i verksamheten, till exempel med hjälp av kamera och film eller penna och papper. I analysen av dokumentationen får man syn på hur man kan utveckla verksamheten vidare. (citat från Skolverkets hemsida)

Förskolor och skolor refererar i genomsnitt till fem olika typer av underlag i sin redovisning av området utveckling och lärande/kunskaper.

Figur 1: Andel förskolor/skolor som använder olika underlag i redovisningen av området utveckling och lärande/kunskaper i kvalitetsanalysen

Vanligaste jämförelsen är över tid

Jämförelser ger hjälp i tolkningen av resultat i olika underlag. Den vanligaste jämförelsen som i förskolors och skolors kvalitetsanalyser är jämförelse över tid av förskolans eller skolans resultat. Två av tre gör någon sådan jämförelse. Jämförelser över tid är särskilt vanliga i redovisningar för gymnasieskolor och grundskolor med högre årskurser.

Hälften av enheterna jämför resultat med genomsnittet för kommunen, riket eller andra enheter. Det är mindre vanligt bland särskolor och grundskolor med högre årskurser.

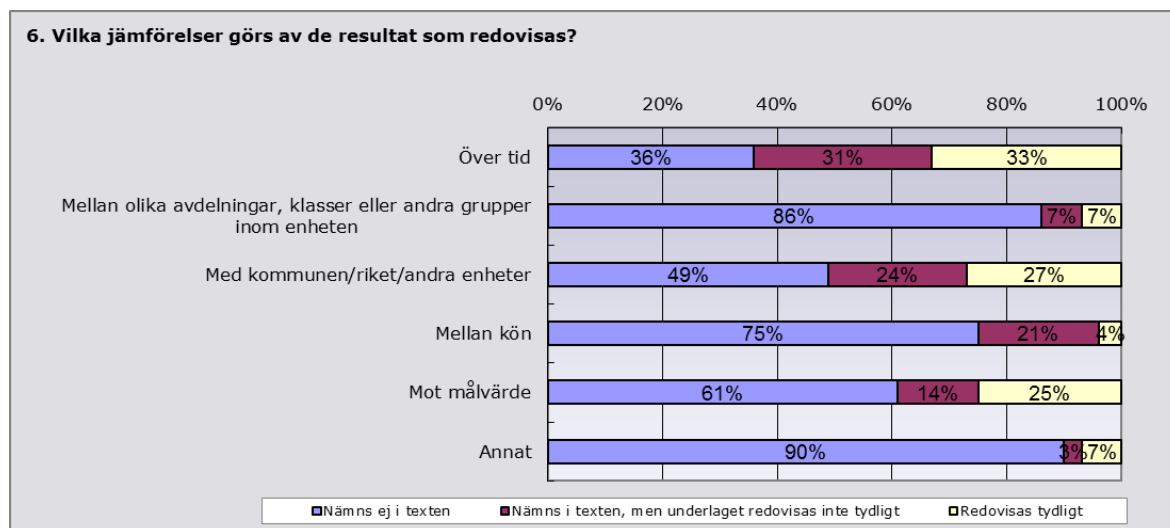
Jämförelser mot målvärde görs i fyra av tio analyser. Det är vanligare bland särskolor och gymnasieskolor.

Relativt få nämner jämförelser mellan könen. Det är vanligare att skolor gör jämförelser mellan könen.

Jämförelser mellan grupper inom enheten är relativt ovanliga och görs främst på en del gymnasieskolor och grundskolor med högre årskurser.

Andra jämförelser som görs gäller mot ”best practice” inom den egna koncernen, mot förväntade värden enligt salsa-modellen, och mellan föräldrars, elevers och medarbetares perspektiv.

Figur 2 Förskolors och skolors kvalitetsanalyser, området utveckling och lärande/kunskaper

Analysen av resultaten varierar

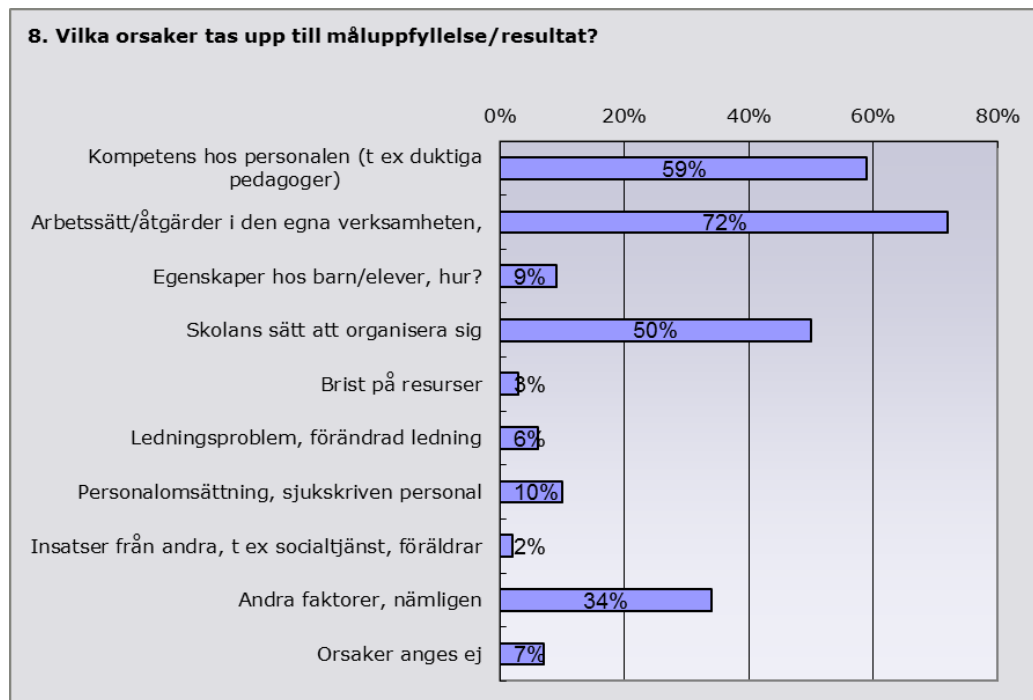
Hur resultaten analyseras varierar i texterna. I en femtedel av kvalitetsanalyserna bedömer utbildningsenheten att analysen av orsaker till resultaten är genomgående tydlig, och i ytterligare två femtedelar finns exempel på tydlig analys. Det är enligt vår bedömning vanligare att kopplingen mellan resultat och orsaker är otydlig eller kortfattad i texterna som avser förskola och grundskola än texterna för särskola och gymnasieskola. I en del redovisningar finns resultat och åtgärder, men vad som ligger bakom resultaten diskuteras inte alls eller knapphändigt. I en del fall blir analysen snarare en beskrivning av nuläget.

Att analysen av resultaten inte är tydlig i texten behöver förstås inte innebära att förskolan/skolan inte har analyserat sina resultat. I några av intervjuerna med ledningarna i kvalitetsbesöken visade det sig att resultaten analyserats noga, men att detta inte redovisats i texten.

Orsaker ses ofta i den egna verksamheten

De orsaker som kvalitetsanalyserna tar upp i till förskolans eller skolans resultat avser i hög grad den egna verksamhetens arbetssätt eller organisation. Sådana orsaker nämns i högst grad av förskolor och gymnasieskolor. Många nämner också den egna personalens kompetens som ett skäl till resultaten.

Det förekommer men i mindre grad att man nämner egenskaper hos barn/elever som orsak, exempelvis att skolan har flera barn i behov av stöd. En dryg tredjedel av grundskolorna gör det, men inga förskolor och bara en gymnasieskola.

Utvecklingsområden och åtgärder oftast tydliga, men motiveras inte alltid

I de flesta redovisningar är det tydligt för läsaren vilka starka sidor och utvecklingsområden enheten anser att den har. I en del fall är det dock inte tydligt vad som gör att förskolan/skolan menar att utvecklingsområdet behöver utvecklas, det gäller främst en del redovisningar för förskolor och grundskolor med tidigare årskurser. I fyra av tio redovisningar är det tydligt vad som ligger bakom de utvecklingsområden som förskolan/skolan lyfter fram. I ytterligare tre av tio är det tydligt för en del områden, men inte för andra.

I 85 procent av analyserna finns tydliga åtgärder. I en mindre del av redovisningarna för grundskola, särskola och förskola är åtgärderna enbart allmänt hållna, exempelvis att området ska utvecklas men inte hur detta ska gå till.

Vid en jämförelse mellan årets kvalitetsanalys och föregående års för ett antal förskolor är det ibland otydligt om förskolan arbetat med de identifierade utvecklingsområdena från 2013. Hos en del förskolor träder helt andra utvecklingsområden fram än de som lyftes fram året innan. Hos andra förskolor finns en samstämmighet mellan 2013 och 2014 års analys och tidigare mål finns med.

Kvalitetsbesök på förskolor och skolor

Lägesbild av systematiskt kvalitetsarbete

Utbildningsenheten inledde besöken med att be rektor eller förskolechef att bedöma hur det systematiska kvalitetsarbetet på enheten fungerade i en tio-gradig skala, där tio angav att det fungerade mycket bra. Chefernas bedömningar varierade från tre till nio.

Bland de som gav bedömningar på **åtta och nio** finns enheter som arbetat fram metoder som de arbetat med under några år, och har ledning som inte är helt ny. Flera nämner att de har tydlig planering och strategi för kvalitetsarbetet under året. De har utarbetade sätt att ta hand om resultat från undersökningar, betyg och prov, och några nämner att de har egna metoder för att

fånga verksamhetens resultat. Gemensamt förefaller också vara att de har funnit sätt att involvera medarbetarna i analysen. Några nämner att de arbetar med detta på olika nivåer och att arbetslag och ledning har olika ansvar och detta knyts sedan samman. Ord som tydlighet, struktur, kombination av metoder och data nämns av flera.

Några chefer bedömde att de befann sig på **fem, sex eller sju**. Några av dem var relativt nya som ledare på enheten, och de menade att de var på god väg att bygga upp sitt kvalitetsarbete. De tyckte att kvalitetsarbetet fungerade bra med personalen, men att dokumentation och analys behövde bli bättre. Här fanns också enheter som haft samma chef många år, som tyckte att det fanns mycket kvar att arbeta med, men att det var svårt att få tiden eller resurserna att räcka till. Svårigheter som nämndes i denna grupp gällde att få en systematik under året och att automatisera kvalitetsarbetet, men också att få till en bra analys, och att få in analysen i det löpande arbetet. Några nämnde att det var svårt att analysera resultat då relevantalet är litet och slumpen spelar in. En menade att det var svårt att få med föräldrarna i kvalitetsarbetet.

Ledningen för två enheter placerade sin bedömning på **tre** i den tiogradiga skalan. Den ena menade att de inte prioriterat det systematiska kvalitetsarbetet, utan istället prioriterat att vara med barnen. Den andra, som har ny ledning, menade att de är i starten och måste bygga upp system och framförallt fördjupa analysen av det egna arbetet.

Hur chefer ser på sina resultat

Merparten av cheferna menade att de har bra resultat. På frågan om varför resultaten är så goda hänvisar många till insatser i den egna verksamheten. Flera nämner höga förväntningar och krav på eleverna. Några förskolor som använder kundundersökningen för resultatmått menar att de lyckats konkretisera hur de arbetar för föräldrarna. Flera tar upp att fortbildningsinsatser för medarbetarna har givit resultat.

Andra nämner att resultaten har försämrats över tid eller att de är sämre i något avseende. Intervjuerna visar tydligt att dessa enheter tar detta på stort allvar, och att de både reflekterar kring resultaten och sätter in olika åtgärder. Flera av skolorna som har sämre resultat anger att de har flera elever med särskilda behov eller nyanlända elever.

Några av skolorna berättar om analyser av resultaten i olika ämnen. Någon menar att prov som de mätte resultat med innehöll moment som var tydliga för eleverna.

Betydelsen av kvalitetsanalysen i kvalitetsarbetet

De allra flesta chefer tycker att kvalitetsanalysen är viktig i enhetens systematiska kvalitetsarbete. Flera uttrycker att kvalitetsanalysen innebär att man samlar ihop olika underlag och skapar sig en helhetsbild av verksamheten. Flera säger att de gör kvalitetsanalysen för sin egen skull, och även att de skulle göra den även om det inte efterfrågades av kommunen. Arbetet med kvalitetsanalysen är det viktiga, inte själva slutprodukten, menar flera. Modellen ger ett bra stöd, uttryckte flera. Några skolor som ingår i fristående koncerner berättar att de skickar in samma redovisning till kommunen som till skolans huvudman.

TVå av de nitton cheferna menar att kvalitetsanalysen inte har så stor betydelse. Den ena menar att de stämmer av hela tiden under året. Den andra säger att det inre arbetet är det viktiga, och att

det som skickas till kommunen bara blir en redovisning. Ett par chefer har inte svarat på om de tycker att kvalitetsanalysen är viktig.

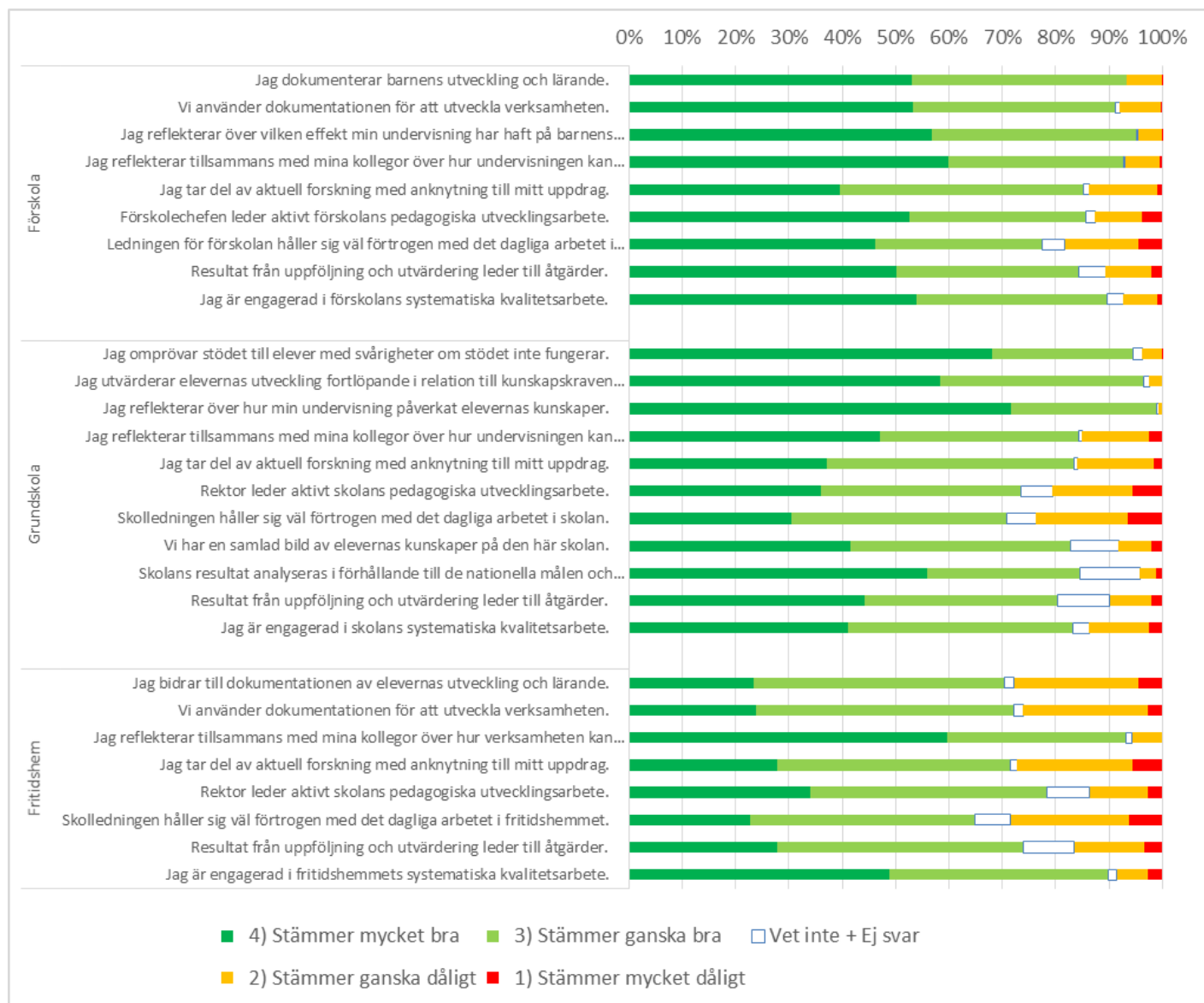
Några skolledningar berättar att de även tar fram en intern kvalitetsanalys som är mer utförlig. En annan rektor uttrycker tvärtom att det är viktigt att alla kan ta del av hela kvalitetsanalysen.

Pedagogernas bild av kvalitetsarbete

I självvärderingen har pedagoger i förskola och fritidshem och lärare i grundskola svarat på flera frågor som gäller kvalitetsarbete. Nio av tio svarar att de är engagerade i enhetens systematiska kvalitetsarbete, något färre i grundskolan. Grundskolans lärare instämmer i hög grad i påståendena som gäller om de själva utvärderar sitt eget arbete i förhållande till kunskapskrav och elevernas kunskapsutveckling. Även förskolans pedagoger instämmer i frågorna som gäller det egna arbetet, medan andelen är lägre bland fritidshemmets pedagoger.

Nio av tio pedagoger, något färre i grundskolan, svarar att de också reflekterar tillsammans med kollegor över hur undervisningen kan utvecklas.

Figur 3: Pedagogers svar i självvärderingen på frågor som gäller kvalitetsarbete 2014

Utbildningsenhetens bedömning

Förskolors och skolors kvalitetsanalyser och framförallt de intervjuer som genomförts visar på ett gediget kvalitetsarbete och väl utvecklad systematik i uppföljning och analys på många förskolor och skolor i Nacka. Men den samlade bilden tyder också på att det finns en variation mellan förskolor och skolor i hur kvalitetsarbetet fungerar.

Genomgången av förskolors och skolors kvalitetsanalyser visar att förskolor och skolor använder i genomsnitt fem olika underlag när de redovisar området utveckling och lärande/kunskaper. Motsvarande beräkning har inte gjorts tidigare, men vår bedömning är att förskolorna i högre grad än tidigare använder flera underlag, vilket är positivt. Fler förskolor och skolor kan emellertid använda sig av jämförelser för att tolka sina resultat, med kommunens genomsnitt, med andra skolor/förskolor och mellan delar av verksamheten.

Texterna innehåller i hög grad olika resultat och visar på planerade åtgärder, men kopplingen dem emellan blir inte alltid tydlig för läsaren. Det kan förstås vara så att en tydlig analys genomförts, men inte skrivits fram i texten. I intervjuerna uttrycker en hel del chefer att det är svårt att få till en djupare analys, men de menar samtidigt ofta att det görs en analys av mer vardaglig karaktär, men att det är dokumentationen som brister.

Genomgången av kvalitetsanalyserna visar att de orsaker som lyfts fram i hög grad gäller sådant som sker i den egna verksamheten, vilket är positivt då det ger en grund för diskussioner om hur det egna arbetet ska utvecklas.

Två tjänstemän från utbildningsenheten har i en forskningscirkel om systematiskt kvalitetsarbete genomfört en studie där rektorer vid sex skolor i Nacka har intervjuats om sitt kvalitetsarbete. Resultaten visar att skolorna har genomtänkta kvalitetssystem, och att rektorerna har tillgång till ett mycket brett material för att beskriva skolans processer och resultat. Däremot var det i studien svårare att få en bild av hur dessa olika underlag sammanställdes och bearbetades för att analysera de processer som lett fram till resultaten eller för att analysera varför resultaten indikerade att man lyckats bra eller mindre bra inom vissa områden. Rektorerna var dock tydliga med vilka åtgärder man ansåg sig behöva vidta för att skolan skulle utvecklas i rätt riktning. Kopplingen mellan analysen och dessa utvecklingsområden var dock inte lika tydlig, ett resultat som stämmer med den bild som framkommit här i genomgången av skolornas kvalitetsanalyser.

Skolledarna som intervjuades i studien uppgav att de använder resultat från betyg och prov, och kundundersökningarna framstod också om något som rektorerna tycker är viktigt och som har en tydlig roll i det systematiska kvalitetsarbetet. Flera rektorer tog upp att de genomför lektionsbesök, men resultaten från dem förefaller inte lämna några avtryck i andra underlag än i medarbetarsamtalen.

Skolverket och Skolinspektionen har i flera rapporter lyft fram att rektorers analys av resultat behöver förbättras, bland annat i Skolinspektionens femårsrapport⁵ där man skriver att utvecklingsåtgärder i flera fall vidtas utan föregående analys och också menar att rektorer i hög grad behöver analysera tillsammans med lärarna hur undervisningens kvalitet påverkar resultatet.

Intervjuerna i kvalitetsbesöken visar att det övergripande kvalitetsarbetet har tydlig koppling till ledningen för förskolan eller skolan. Skolledningarna ser kvalitetsarbetet som en viktig del i ledarskapet. Nya skolledningar som vi intervjuat ger en bild av att tidigare strukturer har haft brister och att de håller på att bygga upp en ny struktur. Det är möjligt att bilden blivit annorlunda om vi intervjuat personal.

Det är glädjande att många chefer uttrycker att arbetet med kvalitetsanalysen är en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Starka sidor

- Förskolor och skolor deltar i mycket hög grad i utbildningsnämndens kvalitetssystem.
- Systematiskt kvalitetsarbete med tydlig struktur på många förskolor och skolor.

⁵ Från huvudmannen till klassrummet – tät styrkedja viktig för förbättrade kunskapsresultat, 2014

- Arbetet med kvalitetsanalysen upplevs av många chefer som viktigt för att skapa en helhetsbild och systematik i kvalitetsarbetet.

Utvecklingsområden

- Förskolors och skolors analys av processer och resultat behöver utvecklas.

Hur kan verksamheten utvecklas

Utbildningsnämnden har på olika sätt försökt stödja förskolors och skolors systematiska kvalitetsarbete och särskilt analysen av resultat. En seminarieserie genomfördes under 2013. Redovisningar som görs av olika verktyg i utbildningsnämndens kvalitetssystem utformas så att de stödjer analys, exempelvis genom jämförelser med andra, över tid och mellan perspektiv, och utformningen utvecklas kontinuerligt.

Under hösten började en andra omgång med så kallade analysgrupper, som är lärargrupper som med hjälp av en strukturerad metod och en extern coach analyserar angelägna problem med hjälp av data. Arbetet ger förhoppningsvis metoder och erfarenheter när det gäller skolbaserat kvalitetsarbete som kan användas i flera sammanhang och på flera skolor. Projektet kommer att utvärderas under året. Utbildningsenheten avser också att under året föreslå utbildningsnämnden andra sätt att stödja enheters analysarbete.

Den modell som finns för förskolors och skolors kvalitetsanalyser bedöms fungera relativt väl som stöd för dokumentation av förskolors och skolors kvalitetsarbete. Modellen utformas efter varje förskolas eller skolas förutsättningar, och det är även möjligt att välja en annan modell. Vi menar att denna frihet gynnar det egna ansvarstagandet för analysen. Samtidigt innebär detta svårigheter när det gäller att skapa en samlad bild. För att tillgodose detta behov kan det istället behövas särskilda undersökningar med specifika frågeställningar. Utbildningsenheten behöver se över hur en samlad bild skapas av förskolors och skolors kvalitetsanalyser.

Utbildningsenheten bedömer att kvalitetsbesöken, där skolledningar intervjuades, var värdefulla i vårt arbete med att göra en samlad analys då de kompletterade kvalitetsanalyserna och gav en fördjupad förståelse. Det är angeläget att fortsätta med denna typ av besök, och inrikta dem på de frågor som prioriteras. Under 2015 kommer också en form av proaktiva resultatdialoger med grundskolor att prövas.

Utbildningsenheten har återkommande träffar och även andra kontakter med de verksamhetsansvariga huvudmännen, det vill säga Välfärd skola, som stödjer de kommunala förskolorna och skolorna, Pysslingen/Academedia, Kunskapsskolan med flera. Vi kommer att se över hur dialogen med huvudmännen kan utvecklas när det gäller kvalitetsarbete och resultat i utbildningsnämndens olika undersökningar för de förskolor och skolor som de är ansvariga för.

Utbildningsenheten bedömer sammantaget att det är viktigt att vi fortsätter att intressera oss för förskolors och skolors kvalitetsarbete, genom att stödja men också fråga, utmana och i viss mening ”störa” för att säkra fortsatt utveckling.

4 Elevers ansvar och inflytande

Detta avsnitt belyser med hjälp av olika källor målområdet elevers ansvar och inflytande på grund- och gymnasieskolor i Nacka. En nationell bild ges också.

Bakgrund

I föregående års kvalitetsanalys för kommunen noterade utbildningsenheten att andelen elever som är med och planerar skolarbetet enligt kundundersökningens elevenkät har minskat under några år. I analysen angav utbildningsenheten att en delförklaring till att färre elever upplever att de är med och planerar sitt skolarbete, kan vara att styrdokumentet är nya, och att lärarna behöver känna sig trygga med de nya målen och kunskapskraven innan eleverna kan göras delaktiga i högre grad. Utbildningsenheten antog även att skolornas arbete med formativ bedömning, alltså undervisning där lärarna involverar eleverna i en kontinuerlig bedömning av arbetet utifrån kunskapskraven, borde medföra att elevernas inflytande ökar.

Vad visar statistik och utvärdering?

Resultaten i årets elevenkät innebär ingen förbättring vad gäller elevernas ansvar och inflytande utan snarare en försämring. Trenden är att ju äldre eleverna blir, i desto lägre grad anser de att de har inflytande. Särskilt bekymmersamma är resultaten för gymnasieskolan där i genomsnitt 44 procent av eleverna anser att de kan påverka innehållet i undervisningen och endast 56 procent anser att deras åsikter tas till vara på deras skola.

Under de senaste sex åren har resultaten inom det här området sjunkit i genomsnitt i Nacka. Men 2013 innebar en lite förbättring jämfört med 2012 för att sedan sjunka igen 2014. Förklaringen från föregående års kvalitetsanalys verkar alltså inte stämma riktigt.

Under 2014 beställde utbildningsenheten en sambandsstudie mellan frågorna i kundundersökningen. Analysen visar att det finns ett samband mellan att elever svarar att de är med och planerar sitt skolarbete och att elever anser att de får veta hur det går för dem i skolarbetet. Detta kan vara ett tecken på att informationen blir en effekt av delaktigheten i planeringen, men det kan också vara så att det är ett resultat av andra arbetssätt som leder till både högre delaktighet i planering och att eleven känner sig bättre informerad. För årskurs 5 finns ett samband mellan delaktighet i planeringen och om lärarna gör lektionerna intressanta, medan för årskurs 8 korrelerar delaktigheten i planeringen med att skolarbetet gör eleverna nyfikna på att lära sig mer. Elever som är med och planerar undervisningen upplever alltså i högre grad att undervisningen är intressant.

Bilden av elevernas inflytande och ansvar är komplex. Vid kvalitetbesöken som utbildningsenheten genomförde vid åtta skolor i Nacka intervjuades även elever. De intervjuade eleverna var nöjda eller mycket nöjda med sitt inflytande. Men det fanns skillnader mellan eleverna och skolorna. Framförallt de yngre eleverna hade svårt att förstå begreppet inflytande, dvs. skillnaden mellan att påverka och bestämma. Det blev också tydligt att eleverna i hög grad kopplade frågan till annat än inflytande över sitt lärande som skolmat, ordningsregler och de mer formella delarna av elevinflytande som elevråd. Eleverna berättade också att deras inflytande kunde skilja sig mycket mellan ämnen och mellan lärare.

På skolorna samtalade vi även med skolledningarna om elevernas ansvar och inflytande. I flera fall fick vi inte intrycket av att skolledningarna hade någon tydlig målbild av vad de ville med ansvar och inflytande. I några fall ställde man sig frågan vad elevernas inflytande skulle bestå i egentligen. Det var vanligt även att tala om de formella delarna av elevernas inflytande och inte inflytande kopplat till elevernas lärande.

Observationerna ger bilder av lärares uppfattning av vad ansvar och inflytande kan vara och de bekräftar elevernas bild av att inflytande kan variera. En lärare uppfattar det som att eleverna ska få forska fritt och en annan som att eleverna ska få planera sitt arbete över en vecka. På en skola med färre inslag av traditionella lektioner har eleverna stor frihet att välja vad de vill arbeta med. På en skola med yngre barn säger lärarna att eleverna får arbeta med sina mål under de särskilda pass som finns avsatt för "eget arbete". I övrigt planerar och genomför läraren sina lektioner. Vid en gymnasieskola ansåg observatörerna att lärarna var lyhörda för elevernas önskemål och olika behov i sitt lärande och skolan fick högsta möjliga bedömning. I kundundersökningen instämde dock endast 53 procent av eleverna vid samma skola i påståendet om de upplever att de har inflytande. Skolans egen analys av skillnaden mellan observatörernas och elevernas bedömning är att observationen har ett helhetsgrepp på skolan medan kundundersökningen i högre grad fokuserar enskilda kurser.

Det går att utläsa ur självvärderingarna att det finns lärare som har uppgett att de inte låter eleverna ha inflytande. 27 procent anser att det stämmer dåligt eller mycket dåligt att de låter eleverna vara med och planera hur undervisningen ska genomföras. 14 procent låter inte eleverna påverka arbetssättet i undervisningen och 18 procent dokumenterar inte och utvärderar tillsammans med eleverna.

Skolornas kvalitetsanalyser visar att skolorna arbetar aktivt med inflytandefrågor. Här är några exempel på skolor som analyserar området lite mer utförligt:

- Myrsjöskolan skriver i sin kvalitetsanalys att det är alarmerande att var fjärde elev i årskurs 8 inte upplever att lärarna tar hänsyn till deras åsikter. Skolan uppger att den tydligare styrningen i läroplanen (Lgr 2011) har begränsat elevernas inflytande och att lärarna inte fått med eleverna i sin planering.
- Björknässkolan skriver att eleverna i minskande grad upplever att de är med och planerar skolarbetet men däremot är värdena stabila (och höga, cirka 80 procent) när det gäller om lärarna tar hänsyn till elevernas åsikter. Fler elever än föregående år upplever att de får vara med och bestämma hur de arbetar med skoluppgifter, särskilt de yngre eleverna.
- Kunskapsskolan Nacka menar att de får höga värden på elevernas inflytande över sin utbildning eftersom eleverna har en personligt utformad utbildning och att varje elev träffar sin egen handledare 15 minuter per vecka.
- Backeboskolan noterar att elevernas uppger att deras inflytande i grundskolan är lite sämre än i fritidshemmet trots att arbetet bedrivs tematiskt och att eleverna är mycket delaktiga i temaplaneringen.
- Nacka gymnasium, natur och teknik, skriver att man endast når målvärdet för att eleverna kan påverka arbetssättet på lektionerna på vissa program, men däremot har det skett en

förbättring på samtliga program när det gäller frågan om lärarna informerar hur eleverna ligger till under kursen.

- Sjölns gymnasium bedömer att arbetet med formativ bedömning fört med sig en positiv utveckling när det gäller elevernas inflytande. Sjölns gymnasium bedömer att arbetet med formativ bedömning fört med sig en positiv utveckling när det gäller elevernas inflytande. Däremot kan Sjölns ännu inte se att arbetet med formativ bedömning medfört att elevernas resultat har höjts.

Några skolor skriver i sina kvalitetsanalyser att de måste uppmärksamma eleverna på när de har inflytande för att tydliggöra för eleverna att de faktiskt är med och påverkar.

Nationell bild

Skolverket har publicerat forskningsresultat om elevfrågor och om inflytande på sin sida om forskning, som heter *forskning för skolan*⁶. Skolverket pekar på att flertalet tidigare studier visar att den dagliga praktiken såväl i förskolan som förskoleklassen är mycket regelstyrd i sin organisation. Det framkommer speciellt vid lärarstyrda aktiviteter som till exempel samlingen. Forskning visar också att lärandeaktiviteter som lästräning och matematik inte ger utrymme för något nämnvärt inflytande, utan följer den planering som förskollärarna lagt upp.

Sällsynt med elevinflytande över innehåll och form

Flera studier visar att det är ovanligt att elever får inflytande över ämnesinnehåll och undervisningsformer. För de lägre åldrarna är det vanligare med ämnesövergripande och experimenterande undervisning, som uppmuntrar till att bidra med eget inflytande och egna erfarenheter. Gymnasieskolan präglas i allmänhet mer av undervisning av föreläsningstyp i ämnen som är avgränsade från varandra.

För att elever ska vilja utöva inflytande över ämnesinnehåll och undervisningsformer är det viktigt att de får respons på det de bidrar med. Elever får oftast respons i samband med bedömning eller prov och därför är det viktigt att introduktionen av uppgifter hänger ihop med bedömningen av dem. Det hjälper alltså inte om elever erbjuds inflytande och frihet vid introduktionen om det ändå redan är bestämt vad som efterfrågas och hur detta ska redovisas.

Minskat inflytande för eleverna på gymnasiet

För gymnasiet har det under de senaste åren skett en maktförskjutning där elevers inflytande minskar till förmån för en ökad kontroll från stat och avnämare som exempelvis högskolor och arbetsliv, skriver Skolverket. Det är framför allt en konsekvens av 2011 års gymnasiereform och är en uttalad utbildningspolitisk ambition. Reformen innebär en starkare central kontroll av såväl utbildningarnas dimensionering som deras utformning och innehåll.

Lågt förtroende för elevråd

Många elever, särskilt gymnasieelever och elever i grundskolans senare årskurser, har lågt förtroende för elevrådets möjligheter att utöva inflytande och väljer istället andra vägar när de vill

⁶ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-elevperspektiv/hur-ser-elevers-inflytande-ut-i-praktiken-1.195590>

påverka. Intresse för att delta är lågt och det är främst flickor som tar på sig att vara representanter. Många frågor som drivs i råden uppfattas som oviktiga och ointressanta, exempelvis behandlas sällan frågor nära knutna till undervisningen.

Det är vanligt att eleverna trots allt tycker att det är viktigt att skolan har ett elevråd eller liknande. En studie bland högstadiungdomar visar också att när elever själva bildar aktionsgrupper så tar de efter elevrådets sätt att arbeta. Därmed utgör elevrådet en slags modell för hur man kan organisera sig och bedriva påverkansarbete.

Utbildningsenhetens bedömning

Inflytandet är ett mål i läroplanerna där det bl.a. anges att eleverna ska få vara med och utöva inflytande och även lära sig att ta ansvar. Elevernas inflytande gäller arbetsmiljö, likabehandlingsplaner och formella beslutsprocesser men framförallt är det viktigt att eleverna blir huvudpersoner i sitt eget lärande. För att skapa ett genuint engagemang hos eleverna krävs en ständig dialog. Elevinflytande och elevaktivitet är centralt i allt lärande. Att elever ska ha ett reellt inflytande är därför ett strategiskt mål för utbildningsnämnden. Utbildningsenheten anser att inflytande är viktigt för att eleverna ska trivas, känna sig trygga och lyckas i skolan.

I många avseenden finns det goda resultat på skolor i Nacka. Många elever som utbildningsenheten träffade upplevde att de hade inflytande. Det är dock oroande att resultaten i elevenkäterna sjunker. Det genomsnittliga resultatet för eleverna i gymnasieskolan när det gäller ansvar och inflytande är särskilt oroande. Det är vanligt att skolledare och lärare uttrycker frustration över kravet på elevinflytande men i den frustrationen verkar också ligga att alla inte riktigt förstår varför det är viktigt.

Utbildningsenheten kan konstatera att det finns flera olika förklaringar till denna situation. Det finns lärare som själva anser att de inte låter eleverna vara med och planera undervisningen eller låter eleverna påverka arbetssättet. I observationerna träder också en bild fram av att lärare inte har klart för sig vad syftet är med elevinflytande. Den bild som Skolverket presenterar av forskningsläget när det gäller inflytande visar att förskolan och skolan är mycket styrda verksamheter med begränsade möjligheter till elevinflytande.

Det inflytande som utbildningsnämnden lyfter fram i sitt mål avser inflytande som är kopplat till elevernas lärande. Frågorna som ställs gäller om eleverna anser sig vara med i planeringen av sitt skolarbete och om eleverna är med och bestämmer hur de ska arbeta med olika arbetsuppgifter. Elevernas svar kan också påverkas av olika vardagsfrågor som är aktuella vid tillfället när eleverna besvarar enkäten som inte självklart hänger ihop med frågan. Svaren i denna typ av undersökningar påverkas givetvis också av de förväntningar den svarande har. Svarande med höga krav på inflytande är kanske mer kritiska än svarande med vaga eller oklara förväntningar.

Elever som är med och planerar tycker i högre grad att skolarbetet är intressant och stimulerande. Elever som har möjlighet att överblicka sitt kunskapsstoff och är förtrogna med bedömningen känner större inflytande. Det finns också begränsningar för inflytandet som uttrycks på olika sätt i skolans styrdokument t.ex. som centralt innehåll, bedömning, nationella prov och skolans organisation i klasser, lektioner och scheman.

Starka sidor

- Det pågår arbete för att tydliggöra elevens inflytande på många skolor.
- Det formella elevinflytandet fungerar väl i grundskolan

Utvecklingsområden

- Elevernas inflytande i gymnasieskolan men även i grundskolan behöver förbättras
- För en del lärare är det oklart vad elevens inflytande kan vara

Hur kan verksamheten utvecklas

Det är viktigt att skolorna fortsätter att arbeta för att hitta former för elevernas inflytande över sitt eget lärande eftersom detta visar sig ha så stor betydelse för elevernas lärande och nöjdhet. Frågor om inflytande är centrala i skolans utvecklingsarbete. Utbildningsenheten kommer att fortsätta att sätta ljuset på dessa frågor, bland annat genom de olika verktygen i kvalitetssystemet som kundundersökning, observationer och kvalitetsanalyser.

Elevenkäten är ett viktigt sätt att följa upp elevernas syn på delaktighet och inflytande. Metoden för grundskolans enkät kommer att ses över bland annat med avseende på detta område. Det är viktigt att resultaten från undersökningen diskuteras med elever för att fördjupa bilden av hur eleverna bedömer möjligheter till delaktighet.

5 Förskola och annan pedagogisk verksamhet

Detta avsnitt visar måluppfyllelse och kvalitet i förskola och annan pedagogisk verksamhet med hjälp av olika källor. Resultaten bedöms och hur verksamheten kan utvecklas diskuteras.

Bakgrund

Totalt går 5 865 barn på de 107 förskolor som finns i Nacka. 63 av förskolorna är fristående och 43 är kommunala. Bland de fristående finns föräldrakooperativ, personalkooperativ och förskolor som drivs av koncerner som exempelvis Pyslingen och Inspira.

Förskolan styrs av en läroplan som infördes 1998 och som reviderades 2010 (Lpfö 98, rev 2010). Det finns också allmänna råd för förskolan som tas fram av Skolverket.

298 barn är inskrivna i pedagogisk omsorg (familjedaghem, 1-5 år). Det finns 58 anordnare av pedagogisk omsorg för barn i åldern 1-5 år. Alla är fristående verksamheter. Flera av verksamheterna samverkar med andra i mindre grupper. Större delen bedriver sina verksamheter i hemmet. Sex stycken bedriver sin verksamhet i mindre lokaler.

För pedagogisk omsorg finns allmänna råd från 2012.

Strategiska mål och nyckeltal

Verksamhetsresultat förskola och pedagogisk omsorg					
Övergripande mål	Strategiskt mål	Läge		Mål-värde	Utfall
God kommunal service	Maximal utveckling och stimulerande lärande Varje barn har rätt till en verksamhet som utgår från individens behov och förutsättningar och som stimulerar till största möjliga lärande och kunskapsutveckling.		1. Andel personal i förskolan som har förskolläraryr utbildning.	45	36
			2. Andel föräldrar som anser att verksamheten är stimulerande för deras barn.	95	96
			3. Andel föräldrar som anser att förskolan arbetar med att utveckla barnets språk.	85	88
			4. Andel föräldrar som anser att förskolan arbetar med att få barnet att förstå matematik.	80	83
	Reellt inflytande Varje barn har rätt till en verksamhet som arbetar målmedvetet för att barn och föräldrar ska ha god insyn i och inflytande över anordnarens verksamhet och utveckling.		1. Andel föräldrar som anser att deras barns tankar och intressen tas tillvara.	85	84
		2. Andel föräldrar som får tydlig information om hur barnet utvecklas.	90	88	
		3. Andel föräldrar som är nöjda med öppettider i	95	96	

	Varje barn har också rätt till ett reellt inflytande över sin utveckling.		förskola och pedagogisk omsorg.		
Valfrihet	Valmöjligheter Föräldrar ska ges stora valmöjligheter vid val av förskola, pedagogisk omsorg och fritids.	●	1. I alla kommundelar ska utbudet av platser i förskolan motsvara efterfrågan.	4	4
Trygg och säker kommun	Trygg arbetsmiljö Varje barn har till en arbetsmiljö som präglas av glädje, trygghet och stimulans som bidrar till god hälsa.	●	1. Andel föräldrar som anser att barnet är tryggt i verksamheten. 2. Andel föräldrar som anser att barnen är ute varje dag med förskolan eller i den pedagogiska omsorgen.	95 95	96 96

Vad visar statistik, utvärdering och tillsyn/insyn?

Förskola

Målområdet utveckling och lärande/maximal utveckling och stimulerande lärande

Utveckling och lärande är en del av förskolornas arbete som ingår i det systematiska kvalitetsarbetet. Skälet till att området maximal utveckling och lärande är gult i tabellen ovan och bör vara under bevakning är den låga andelen förskollärare i förskolorna. För de övriga fyra variablerna ligger utfallet högre än målvärdet.

Det är fortfarande brist på förskollärare i storstadsregionen. Vid de besök utbildningsenheten gör på förskolorna i form av tillsyn eller andra typer av besök framkommer det att vissa förskolor lyckas rekrytera förskollärare, andra inte. Det är svårt att urskilja något mönster i detta. Ny statistik från SCB om andelen förskollärare i förskolorna kommer under våren 2015. I samband med statistikredovisningen avseende hösten 2013 genomförde utbildningsenheten tillsyn av de förskolor som hade 20 procent eller lägre andel förskollärare för att säkra att förskolorna vidtar åtgärder för att öka andelen. Förskolorna fick ta fram handlingsplaner. En vanlig åtgärd för att öka kompetens och utbildningsnivån är att förskolorna uppmuntrar barnskötare att studera till förskollärare på en erfarenhetsbaserad förskollärarytutbildning där arbete och studier kan kombineras.

Större delen av förskolorna använder kundundersökningen, egna bedömningar och observationer från planeringar i sina kvalitetsanalyser på området utveckling och lärande. Flera använder också pedagogisk dokumentation och intervjuer med barn som underlag. Pedagogisk dokumentation är en metod där verksamhetens arbete med det enskilda barnet och barngruppen dokumenteras. Fokus ligger på vad barnet/barnen visar intresse för just nu och hur deras lärande ser ut. Pedagogisk dokumentation är oftast både underlag för utvecklingsamtal och för verksamhetens utveckling.

En stor del förskolor beskriver i sina kvalitetsanalyser att arbetet med språk och matematik både är en styrka och ett utvecklingsområde. Det gäller även arbetet med pedagogisk dokumentation och lek och lärmiljön som stöd för lärandet. Detta kan tolkas som att förskolornas medvetenhet och egna kunskaper om vikten av att arbeta med detta har ökat.

De flesta föräldrar svarar i föräldraenkäten att förskolan arbetar med dessa områden, men det finns också föräldrar som inte sett detta eller som inte har någon åsikt.

Andel föräldrar som instämmer (%)	2014	2013
Förskolan arbetar med att utveckla barnens språk	88	85
Förskolan arbetar med att få barnen att förstå matematik	83	80
Förskolan dokumenterar vad barnen lär sig.	83	83

Kundundersökningens resultat visar att Nackas förskolor ligger marginellt över andra deltagande kommuner på detta område.

Barns ansvar och inflytande

Även när det gäller området ansvar och inflytande instämmer flertalet föräldrar, men det finns också här föräldrar som inte tycker att det stämmer eller svarar vet inte.

Andel föräldrar som instämmer (%)	2014	2013
Mitt barn uppmanas att ta ansvar i förskolan	88	86
Mitt barns tankar och intressen tas tillvara	84	83

Att måluppfyllelsen på detta målområde bedömts som Gul innebär att området behöver bevakas. Det är viktigt att förskolor definierar vad reellt inflytande för förskolebarn innebär. Det finns en stor vilja hos förskolor att arbeta med detta begrepp och förstå dess innebörd ur ett barnperspektiv, visar förskolornas kvalitetsanalyser. Flera förskolor skriver att pedagogernas förhållningssätt är avgörande för hur barnens reella inflytande gestaltar sig i förskolan. Det har i sin tur effekt på vilka möjligheter för utveckling och lärande barnen ges. Vissa förskolor beskriver arbetet med reellt inflytande som ett utvecklingsområde och andra lyfter det som en styrka.

”Förskolans pedagoger är lyhörda inför och tar tillvara på barnens intressen, tankar och idéer. Vi arbetar aktivt med att varje barns åsikter respekteras och deras tankar/idéer får ett självklart inflytande i verksamheten. Detta gör att barnen känner sig sedda och tagna på allvar.”⁷

I relation till barns utveckling och lärande träder barns inflytande fram som ett utvecklingsområde för organisationen och pedagogerna att definiera, förstå och arbeta utifrån.

Nacka kommuns resultat inom detta område ligger något högre än genomsnittet för deltagande kommuner.

⁷ Barkbåtens kvalitetsanalys 2013-2014.

Normer och värden

Större delen av de föräldrar som svarat på kundundersökningen upplever att deras barn är trygga på förskolan samt att personalen bryr sig om barnen. Observationerna visar också att normer och värden är ett starkt område på flertalet förskolor. Av de tretton förskolor som observerats under året har elva fått bedömningen god eller mycket god kvalitet på detta område.

Flera förskolor beskriver i kvalitetsanalyserna att de arbetar med att utveckla sina likabehandlingsplaner och hur de arbetar konkret med dessa. Även på detta området belyser förskolorna att pedagogernas förhållningssätt till barns inflytande påverkar arbetet med normer och värden. Hur förskolan informerar föräldrar om arbetet med likabehandling och värdegrund beskrivs som ett utvecklingsområde för att nå högre resultat.

Andel föräldrar som instämmer (%)	2014	2013
Det är arbetsro i barngruppen	78	77
Förskolan arbetar medvetet mot kränkande handlingar som t ex Mobbing	73	77
Personalen ingriper om något barn behandlas illa på förskolan	83	82

I jämförelse med andra deltagande kommuner är Nackas resultat i föräldraenkäten inom detta område marginellt högre än genomsnittet.

Pedagogernas självvärdering

I självvärderingen till förskolepersonal i Nacka kommun svarar pedagogerna i hög grad att de stödjer barnen i matematisk förståelse och språkutveckling. Pedagoger instämmer i något mindre grad i att de stödjer barnen när det gäller naturvetenskap, teknik och modern teknik som ett redskap för lärandet.

Pedagogernas svar visar också att det finns skillnader i arbetet med dokumentation. Drygt hälften tycker att det stämmer mycket bra att de dokumenterar barns utveckling och lärande.

När det gäller normer och värden framgår det att pedagogerna i hög grad anser att de arbetar med att förebygga kränkande handling samt ingriper om kränkning sker. Pedagogernas svar om arbetsro stämmer väl överens med föräldrars upplevelse. 11 procent av pedagogerna tycker att det stämmer dåligt att barnen kan arbeta utan att bli störda. 8 procent av föräldrarna svarar i föräldraenkäten att de upplever att det inte är arbetsro.

Under ansvar och inflytande är bilden att pedagogerna anser sig arbeta med området. De två frågor som har något lägre resultat är de som gäller barnens delaktighet i dokumentationen och utvärdering och i utformning av den fysiska arbetsmiljön.

Kvalitetsbesök

Sju kvalitetsbesök genomfördes på förskolor. Intervjuerna med förskolechefer visar på en hög medvetenhet om betydelsen av verksamhetens kvalitetsarbete. Sex av förskolorna beskriver att de vill utveckla och förbättra sitt arbete med att göra analyser. Alla målar upp en tydlig bild av att pedagogerna behöver ha en bra barnsyn och förhållningssätt till barnen för att skapa goda förutsättningar i arbetet med ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete där all delar ska utgöra en helhet.

Både vid besöken och i flera kvalitetsanalyser beskriver förskolorna att pedagogisk dokumentation är ett viktigt redskap för pedagogerna när de arbetar med barnens utveckling och lärande och för att systematiskt utveckla och dokumentera hela verksamheten. Flera beskriver också att detta är ett utvecklingsområde.

Observationer i VÅGA VISA

Under 2014 har 13 förskolor observerats i VÅGA VISA. Av de 13 förskolor bedömdes större delen ha en bra eller mycket bra verksamhet.

Precis som förskolorna själva lyfter fram i sina kvalitetsanalyser så finns det inom området utveckling och lärande både styrkor och utvecklingsområden. På en del förskolor bedöms arbetet med matematik och språk och lek- och lärmiljö fungera väl, medan andra behöver utveckla det. Modern teknik och dokumentation som visar på lärprocesser är förbättringsområden som finns på flera förskolor.

Förskolorna bedöms med något undantag ha god värdegrund. I en del av observationsrapporterna framgår det att förskolorna behöver arbeta mer aktivt med sin planer mot diskriminering och kränkande handling samt att hitta en gemensam värdegrund för pedagogerna att stå på. Flera observationer visar att barnens inflytande är gott.

Utbildningsenhetens tillsyn/insyn

Tillsyn och insyn genomförs enligt en flerårsplan. Planen omfattade inte någon regelbunden tillsyn/insyn av förskolor under 2014. De senaste tillsynerna/insynerna utfördes under 2012-2013, och därför redovisas inget underlag denna gång.

Pedagogisk omsorg (familjedaghem)

Pedagogisk omsorg omfattas inte av kravet på att lämna in en kvalitetsanalys. Föräldrarna med barn i pedagogisk omsorg deltar däremot i kundundersökningen.

Under hösten 2014 har anordnarna granskats i utbildningsenhetens tillsyn. Tillsyn utgår från Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg som kom i oktober 2013 samt de delar i skollagen som berör verksamheterna. De allmänna råden och förskolans läroplan ska vara vägledande för pedagogisk omsorg. Under tillsynerna har främst verksamheternas systematiska kvalitetsarbete granskats. En stor del av verksamheterna behöver utveckla dokumentationen av sitt systematiska kvalitetsarbete. Även dokumentationen av barns utveckling och lärande kan utvecklas.

Att dessa delar framträder hänger samman med att kraven ökat inom dessa områden. Vid utbildningsenhetens tillsynsbesök framgår det att verksamheterna i sitt vardagliga arbete och i sin praktik efterlever kraven. Utvecklingsområdet ligger i att arbeta fram ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som blir ett stöd för verksamheterna. En del i detta är den pedagogiska dokumentationen.

I samband med tillsynen har utbildningsenheten haft dialogmöten med verksamheterna i mindre grupper. Det har varit berikande för båda parter. Anordnarna har fått möjlighet att ge perspektiv på sitt arbete och synpunkter och hur de upplever tillsynen. De flesta ser det som positivt och

upplever att de får en förståelse för de lagar och regler som gäller för verksamheten och hur de ska möta de nya kraven från allmänna råden.

Utbildningsenhetens bedömning

Förskola

Observationer och enkätundersökningar till föräldrar och pedagoger ger sammantaget en mycket positiv bild av verksamheten i Nackas förskolor. Allt färre förskolor har låg andel nöjda föräldrar. 2005 hade 86 procent av alla förskolor minst 80 procent nöjda föräldrar. Nu är motsvarande andel hela 97 procent, och det är bara tre förskolor som ligger 80 procent. Observationerna visar ofta på mycket god pedagogisk verksamhet. Utbildningsenheten bedömer att förskolorna håller god kvalitet samt att förskolornas ledningar har en hög medvetenhet om vilka delar som är starka sidor respektive utvecklingsområden, och vikten av pedagogernas avgörande roll i verksamheten. Flera förskolor tar upp handledning för personal som en åtgärd för högre måluppfyllelse. Att använda sig av handledning kan tolkas som en vilja att utveckla pedagogens förhållningssätt. Att pedagogens förhållningssätt är en viktig del i arbetet med barns utveckling och lärande styrks bland annat i forskningsprojektet "Förskolan som barns språkmiljö"⁸ från Jönköpings högskola.

Starka sidor

- Föräldrar är i hög grad nöjda med sin förskola, och allt färre förskolor har låg andel nöjda föräldrar.
- Observationerna visar i hög utsträckning på god eller mycket god pedagogisk verksamhet.
- Förskolor arbetar aktivt och medvetet med matematik och språkutveckling
- Hög medvetenhet hos förskolor om att pedagogernas förhållningssätt är viktigt för barns utveckling och lärande.

Utvecklingsområden

- Förskolorna behöver öka andelen förskollärare i personalen.
- Förskolorna behöver vidareutveckla arbetet med barns inflytande och delaktighet och med likabehandlingsplaner.
- Många förskolor arbetar för att utveckla dokumentation av barnens utveckling och lärande och det är viktigt att arbetet fortsätter för att främja utveckling och lärande och för att utveckla verksamheten

Pedagogisk omsorg (familjedaghem)

Utbildningsenheterna bedömer att pedagogisk omsorg har en god kvalitet i det vardagliga arbetet, men att dokumentationen behöver utvecklas.

Styrkor

- Värdegrund och barnens arbetsro

⁸ Björck-Åkesson Eva "Förskolan som barns språkmiljö" *Resultatdialog* Vetenskapsrådet, Motala 2014 s.11

Utvecklingsområden

- Utveckla dokumentation av barns utveckling och lärande
- Utveckla dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbete

Hur kan verksamheten utvecklas

Förskolorna behöver fortsätta sitt aktiva utvecklingsarbete och där fokusera på pedagogers och chefers förhållningssätt till och förståelse för uppdraget.

Utbildningsenheten bedömer att utbildningsnämndens kvalitetssystem stödjer utvecklingsarbetet väl. Vi avser att utveckla dialogen med huvudmännen om olika förskolors kvalitet.

Utbildningsenheten kommer också att i VÅGA VISA utveckla former för att förskolor kan lära av varandra i samband med observation.

De tre utvecklingsområdena för förskolan ovan kommer att uppmärksammas i utbildningsenhetens tillsyn/insyn på förskolor under 2015. Tillsynen/insynen kompletteras i denna omgång med dialogmöten där huvudmän, förskolechefer och utbildningsenheten deltar.

Att öka andelen förskollärare har länge varit en prioriterad fråga för utbildningsnämnden. För att en förskola i Nacka ska få ekonomisk ersättning som förskola krävs numera att förskolan har förskollärare. Det är viktigt att förskolorna fortsätter vara aktiva i rekrytering, och att arbeta för att vara attraktiva som arbetsgivare. Det är positivt att det numera finns en så kallad erfarenhetsbaserad förskollärarytbildning, som riktar sig till barnskötare med minst tre års erfarenhet, som ger möjlighet att förena studier och arbete. Det är också positivt att antalet sökande till förskollärarytbildningen har ökat de senaste åren. Utbildningsdirektören arbetar för att Kommunförbundet i Stockholms län ska verka för fler utbildningsplatser i länet inom förskollärarytbildning.

Under 2015 kommer all pedagogisk omsorg att erbjudas kompetensutveckling inom pedagogisk dokumentation och systematiskt kvalitetsarbete. De anordnare som fått förelägganden och anmärkningar i utbildningsenhetens tillsyn följs upp särskilt.

6 Förskoleklass och grundskola

Detta avsnitt visar måluppfyllelse och kvalitet i förskoleklass och grundskola med hjälp av olika källor. Resultaten bedöms och hur verksamheten kan utvecklas diskuteras.

Bakgrund

Totalt går 13 021 elever i förskoleklass och grundskola hösten 2014. Till denna siffra kommer elever från andra kommuner som går i fristående skola i Nacka. I Nacka finns 37 grundskolor, elever, varav 23 är kommunala och 14 fristående. En del fristående skolor ingår i koncerner som Pysslingen/Academedia och Kunskapsskolan, medan andra enbart finns i Nacka.

Verksamheten styrs av läroplanen som infördes 2011 (Lgr 11).

Strategiska mål och nyckeltal

Verksamhetsresultat förskoleklass och grundskola ⁹					
Övergripande mål	Strategiskt mål	Läge		Målvärde	Utfall
God kommunal service	Maximal utveckling och stimulerande lärande Varje elev har rätt till en verksamhet som utgår från individens behov och förutsättningar och som stimulerar till största möjliga lärande och kunskapsutveckling.	■	1. Meritvärde (16 ämnen) 2. Meritvärde för pojkar 3. Andel skolor med positiv avvikelse i salsamodellen (meritvärde). 4. Andel elever i årskurs tre som når kravnivån i NP i ma. 5. Andel pojkar i årskurs sex som når lägst betyg C i NP i svenska. 6. Andel pojkar i årskurs nio som når lägst betyg C i NP i svenska. 7. Andel elever i årskurs nio som blir behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram 8. Andel föräldrar som anser att verksamheten är stimulerande för deras barn. 9. Andel elever som anser att skolarbetet väcker nyfikenhet för lust att lära sig mer. 10. Andel elever som använder dator/läsplatta dagligen.	240 236 100 90 55 55 100 90 65 90	242 235 91 75 60 57 94 92 64 72
	Reellt inflytande Varje elev har rätt till en verksamhet som arbetar	▲	1. Andel elever som anser att de är med och planerar arbetet i skolan.	75	63

⁹ Utfallsiffror inom parentes avser föregående år.

	målmedvetet för att elever och föräldrar ska ha god insyn i och inflytande över skolans verksamhet och utveckling. Varje elev har också rätt till ett reellt inflytande över sin utveckling.		2. Andel föräldrar som anser att de får tydlig information om hur deras barn ligger till i förhållande till kunskapskraven 3. Andel elever som anser att de får veta hur det går för dem i skolarbetet 4. Andel föräldrar som anser att deras barn är med och påverkar de gem aktiviteterna på fritids.	85 90 75	82 86 63
Valfrihet	Valmöjligheter Föräldrar och elever ska ges stora valmöjligheter vid val av skola.	▲	1. Andel föräldrar som har fått sitt förstahandsval tillgodosett vid val av skola.	95	92
Trygg och säker kommun	Trygg arbetsmiljö Varje elev har rätt till en arbetsmiljö som präglas av glädje, trygghet, studiero och stimulans och som bidrar till god hälsa.	▲	1. Andel elever som anser att de är trygga i skolan. 2. Andel elever som kan arbeta utan att bli störda under lektioner och arbetspass. 3. Andel elever som varje skoldag deltar i någon form av fysisk aktivitet i skolan.	95 75 75	91 69 72

Vad visar statistik och utvärdering?

Goda elevresultat

Nackas elever fortsätter att ha goda resultat i grundskolan. Särskilt goda är resultaten i nationellt prov i årskurs 6 och 9, där Nackas resultat hör till de allra bästa i landet. Elevernas genomsnittliga meritvärde när det går ut årskurs 9 fortsätter att vara högt. Andelen elever i årskurs 9 som blev behöriga till gymnasieskolan har minskat något, men andelen är fortfarande jämförelsevis hög. Minskningen har skett på tre skolor och orsakerna till detta har kartlagts. Kartläggningen visar att det finns olika orsaker och att de obehöriga är en heterogen grupp. Skolorna har satt in olika åtgärder för att stödja eleverna, men insatserna har inte varit tillräckliga.

Pojkarnas resultat i nationellt prov i svenska var tydligt bättre 2014 än året innan och målvärdet nås. Liksom tidigare når flickor i genomsnitt högre resultat än pojkar, men skillnaden har minskat. Andelen pojkar som fått minst C i svenska i både årskurs 6 och 9 har ökat tydligt, och även i mindre grad i andra ämnen. Skillnaden mellan könen i svenska har minskat i riket också, men inte lika tydligt, och skillnaden i Nacka är något mindre än genomsnittligt i riket. I engelska och matematik är skillnaden mellan flickors och pojkars genomsnittliga resultat mindre. Vad menar vi? Över tid eller just i Nacka?

Färre elever nådde kravnivån i samtliga delprov i det nationella provet i årskurs 3 än föregående år i både svenska och matematik. Det är emellertid svårt att göra säkra jämförelser av proven över tid, men resultaten leder ändå till viss oro.

Elevers bedömningar

Eleverna bedömer i mindre grad än tidigare att är delaktiga och kan påverka, och detta har kommenterats utförligt tidigare i denna rapport.

Av eleverna i åk 5 instämmer 69 procent i att de *kan arbeta utan att bli störd under lektioner och arbetspass*, en minskning från 76 procent föregående år. Bland elever i åk 8 instämde 68 procent i detta påstående, samma nivå som föregående år. Nackas resultat ligger väl till vid en kommunjämförelse - högst i åk 8, näst högst i åk 5, trots den tydliga nedgången. Den sambandsanalys som genomförts av kundundersökningens resultat visar dock att bedömningen av arbetsro inte har något tydligt samband med hur nöjd man som elev är med skolan. Skolinspektionen finner dock i sin elevenkät ett samband mellan upplevd studiero och upplevelsen av skolarbetet som lustfyllt och stimulerande och även med upplevd trygghet.

Andelen elever som svarar att de *använder dator eller läsplatta varje dag i skolan* har ökat sedan föregående år, särskilt bland eleverna i årskurs 5, men det är fortfarande långt till målnivån. Andelen som svarar att det stämmer mycket eller ganska bra är 63 procent i årskurs 5, och 84 procent i årskurs 8. Datoranvändningen varierar relativt mycket mellan skolorna, vilket visar att skolorna har satsat olika på detta.

Skolinspektionen genomförde en särskild enkätundersökning till elever i årskurs 5 och 9 samt till föräldrar och personal i grundskolan i september 2014. Resultaten för kommunala skolor visar att Nackas resultat ligger nära genomsnittet på flertalet områden för elevenkäten i årskurs 5. Fler elever i Nacka än genomsnittligt tycker också att de har studiero, att eleverna följer ordningsregler och att eleverna respekterar varandra. Eleverna i årskurs 9 är genomgående mer nöjda än genomsnittet särskilt när det gäller områden, som stimulans, arbete mot kränkningar, studiero, elevhälsa och grundläggande värden. Resultatet är dock något sämre vad gäller trygghet.

Personalenkäten för kommunala grundskolor visar att också personalen är något mer nöjd än genomsnittligt. På områden som tilltro till elevens förmåga, rutiner, stimulans och studiero är andelen lärare som instämmer tydligt över genomsnittet.

Observationer i VÅGA VISA

Under året har sju grundskolor observerats i VÅGA VISA. Observatörerna har bedömt att samtliga skolorna kännetecknats av god värdegrund. Ledarskapet får ofta beröm, och observatörerna uttrycker i flera fall att det märks att eleverna trivs och är stolta. Flera av de observerade skolorna får mycket goda omdömen för sitt pedagogiska arbete. Det gäller Kunskapsskolan Saltsjöbaden där eleverna arbetar målinriktat och tar ansvar, och på Myrsjöskolan där modern teknik är en del i elevernas läroprocess. På Sigfridsborgsskolan lyfts det språkutvecklande arbetet fram, och på Älta skola får fritidshemmet och skolans tydliga struktur beröm. Förbättringsområden som återkommer på flera skolor är användandet av modern teknik, och även elevernas inflytande, ibland i mer formella forum och i andra fall i den pedagogiska planeringen och i klassrummet.

Val av skola

Föräldrar får i hög grad den skola de har valt i första hand, men andelen har sjunkit de senaste åren och ligger under målvärdet. Detta hänger främst samman med att några populära fristående skolor inte har kunnat ta emot alla elever som sökt plats hos dem.

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten bedömer att måluppfyllelse och resultat sammantaget är goda i förskoleklass och grundskola. Liksom tidigare kan vi konstatera att målnivåerna är ambitiösa, och även flera resultat som ligger under målnivån innebär ett mycket gott resultat i jämförelse med andra kommuner.

Områden som behöver utvecklas gäller exempelvis elevers inflytande och elevers tillgång till IT i det dagliga arbetet, men också hur tekniken används i det pedagogiska arbetet.

Utbildningsenheten menar att de goda resultaten åstadkommit genom aktivt arbete på skolor, med skickliga pedagoger och rektorer, och ständig vilja till utveckling av verksamheten och den egna kompetensen. Denna vilja har varit tydlig på våra skolbesök i samband med arbetet med denna kvalitetsanalys, och den märks i många andra sammanhang också. Vi bedömer också att kvalitetsuppföljningen som utbildningsnämnden ansvarar för bidragit till detta, då resultat uppmärksammas och diskuteras. Skolor får också verktyg för analys och dialog och för att följa upp effekter av åtgärder.

Starka sidor

- Fortsatt goda resultat för Nackas elever. Nacka är en av kommunerna med allra bäst resultat i nationella prov och betyg i årskurs 6 och 9.
- Pojkarnas resultat i nationellt prov i svenska i årskurs 6 och 9 har förbättrats och skillnaderna mellan könen minskat.
- De observationer som genomförts under året visar i hög grad på god värdegrund och pedagogisk verksamhet.

Förbättringsområden

- Alla elever når inte behörighet till gymnasieskolan när de går ut årskurs 9. Resultatet har försämrats tydligt på tre skolor.
- Allt för många elever tycker inte att de är delaktiga i planering och utformning av sin utbildning.
- Datoranvändningen har ökat bland eleverna men är fortfarande långt från målet.

Hur kan verksamheten utvecklas

Grundskolorna behöver fortsätta sitt aktiva utvecklingsarbete, för att säkra fortsatt goda resultat och en stimulerande verksamhet. Arbetet med att elevers inflytande och hur datoranvändningen blir en del av elevers läroprocesser måste fortsätta.

Utbildningsenheten avser att utveckla dialogen med huvudmännen om olika grundskolors kvalitet. Utbildningsenheten kommer också att i VÅGA VISA utveckla former för att skolor ska kunna lära av varandra i samband med observation.

Ökningen av antalet elever som inte blev behöriga till gymnasieskolan när de lämnade årskurs 9 visar att det är viktigt att fortsätta att sätta ljuset på områden som bedöms som kritiska. Under nästa år kommer en slags proaktiva resultatdialoger att prövas för att belysa och diskutera elevers resultat tidigare i grundskolan och för att säkra att åtgärder sätts in och prövas. Hittills har diskussioner om resultat oftast handlat om resultat i årskurs 9.

Att säkra tillgång till skolor är en viktig framtidsfråga när Nacka bygger stad. Det är också viktigt att arbeta för att alla skolor utvecklas och upplevs som attraktiva. Utbildningsnämnden behöver ha goda relationer med olika huvudmän för att locka bra skolor till kommunen. Det är också viktigt att stödja nätverkande, kunskapsspridning och systematiskt följa upp kvaliteten hos skolor och huvudmän som redan finns här.

7 Fritidshem

Detta avsnitt belyser med hjälp av olika källor verksamheten på fritidshem i Nacka. En nationell bild ges också.

Bakgrund

Totalt gick 5 578 elever i åldern 6-9 år på fritidshem hösten 2014. Till denna siffra kommer elever från andra kommuner på fristående skolor. Cirka 95 procent av alla i åldern 6-9 år gick på fritidshem enligt utbildningsenhetens uppgifter. Fritidshem fanns på 30 skolor.

Fritidshemmet har valts ut som fördjupningsområde eftersom en fördjupad bild av verksamheten är önskvärd.

Fritidshemmets syfte är att komplettera utbildningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan. Enligt skollagen ska fritidshemmet stimulera elevens utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation.

Skolverkets allmänna råd för fritidshemmet uttrycker bland annat att fritidshemmets utvecklingsområden bör identifieras och synliggörs i det systematiska kvalitetsarbetet. ”Arbetet innebär att systematiskt och kontinuerligt följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen.” Arbetet ska dokumenteras.

Eleverna kan delta i den inskrivna fritidshemsverksamheten till och med de är nio år, därefter kan de delta i den öppna fritidsverksamheten, s.k. fritidsklubb. Ett tjugotal elever får dispens att delta i den inskrivna verksamheten efter de fyllt tio år.

Det är ingen entydig bild av fritidshemmens verksamhet och kvalitet som ges utifrån statistik, kundundersökning, självvärdering, observationer och samtal med skolledningen. Det är tvärtom en ganska komplex bild. Årets observationer av fem skolor visar på en mycket bra verksamhet som följer läroplanens intentioner medan föräldraenkäten t.ex. visar på mindre goda resultat när det gäller elevinflytande.

Vad visar statistik och utvärdering?

Personalens utbildning

Det har framkommit, i samtal med rektorer, att det är svårt att rekrytera fritidspedagoger samtidigt som det är viktigt att höja fritidspersonalens status. Personalen har många gånger inte tillräcklig kompetens även om de gör ett bra arbete och kompetensutvecklar sig. Statistik från Skolverket visar att Nacka hade år 2013 i genomsnitt 32 procent högskoleutbildad personal i fritidshemmet, vilket är högre än genomsnittet i länet, men långt ifrån rikets 53 procent. Nackas andel har sjunkit med ett par procentenheter jämfört med året innan och de fristående skolorna står för minskningen. En fristående huvudman påtalar i sin kvalitetsanalys att det under hösten 2014 görs en extra satsning på fritidshemmen och fritidspersonalen.

Andel årsarbetare med ped. högskoleutbildning	Nacka		Stockholms län		Riket totalt	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Totalt	34	32	29	29	54	53
- enskild regi	29	11	20	19	30	29
- kommunal regi	35	35	31	31	56	56

Gruppstorlek

Statistik på nationell nivå visar att gruppstorlekarna under lång tid fortlöpande ökat. Forskning visar att yngre elever, elever i behov av särskilt stöd, elever med annat modersmål än svenska och socialt missgynnade elever gynnas mer än andra att vistas i mindre grupper. Skolverket påpekar dock i de allmänna råden att det finns ingen optimal grupp sammansättning eller personaltäthet, det är många faktorer som påverkar. Avgörande för rektor vid sammansättningen av grupperna och personaltätheten ska alltid ske med hänsyn till elevernas behov. Statistiken visar att antal elever per avdelning i Nackas fristående och kommunala skolor har ökat mellan åren 2012 och 2013. Den största ökningen står de fristående skolorna för, men även de kommunala har ökat elevantalet. I riket är antalet i princip oförändrat och i Stockholms län har antalet ökat med en procentenhet.

Antal elever per avdelning	Nacka		Stockholms län		Riket totalt	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Totalt	47	53	50	51	40	40
- enskild regi	58	67	47	45	42	42
- kommunal regi	45	50	50	52	40	40

Personaltäthet

Till skillnad från länet sammantaget och riket totalt, så har antal elever per årsarbetare minskat något i Nacka. Personaltätheten har alltså ökat något och det är de fristående enheterna som står för ökningen.

Antal elever per årsarbetare	Nacka		Stockholms län		Riket totalt	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Totalt	18	17	18	20	20	21
- enskild regi	33	29	22	24	24	25
- kommunal regi	16	16	18	19	20	21

Resultat från observationer, självvärdering och kundundersökning

I de observationer som har rapporterats i VÅGA VISA under året framträder en mycket positiv bild av fritidshemmets verksamhet. Observatörerna framhåller att aktiviteterna och även miljön har ett tydligt syfte kopplade till läroplanen. Aktiviteterna bestäms också till stor del av eleverna som därmed har ett inflytande på verksamheten. Det beskrivs också att värdegrundsarbetet bedrivs naturligt i verksamheten.

Svaren i självvärderingen bland personalen visar att personalen i hög grad är engagerad och bemöter elever med respekt. Personalen instämmer i hög grad i att de arbetar med konflikthantering och ingriper om elever behandlas illa. Områden där mindre än 80 procent av pedagogerna instämmer är Dokumentation och lärande, Rektors ansvar, Övergångar, samverkan, omvärld och utbildningsval samt Utveckling av undervisningen.

I jämförelse med pedagogerna i förskolan och lärare i skolan är personalen på fritidshemmet dock den grupp som är minst nöjda. Självvärderingen visar också att pedagogerna på fritidshem i Nacka har något bättre resultat än genomsnittet för samtliga deltagande kommuner.

Resultaten från 2014 års kundundersökning för fritidshemmet visar att Nackas föräldrar med barn i förskoleklassen och grundskolans årskurs två är lika eller mer nöjda än genomsnittet för kommunerna som genomfört undersökningen för samtliga påståenden utom ett. I en jämförelse mellan åren 2013 och 2014 har dock resultaten försämrats för samtliga påståenden utom två i förskoleklassen. Bland föräldrar till barn i årskurs två har andelen som instämmer minskat för samtliga påståenden och det i genomsnitt mellan fem och sex procentenheter.

Kundundersökning föräldrar förskoleklassen	Nacka		Totalt
	2013	2014	2014
Fritidshemmets verksamhet är stimulerande och utvecklande	88	89	87
Mitt barn är med och påverkar de gemensamma aktiviteterna	66	60	55
Personalen informerar mig om hur mitt barn har det	72	70	65
Personalen är kompetent	90	86	84
Fritids och skola samarbetar	94	90	88
Jag är nöjd med verksamheten	89	90	87

Kundundersökning föräldrar grundskolans årskurs 2	Nacka		Totalt
	2013	2014	2014
Fritidshemmets verksamhet är stimulerande och utvecklande	91	86	84
Mitt barn är med och påverkar de gemensamma aktiviteterna	72	66	62
Personalen informerar mig om hur mitt barn har det	76	69	64
Personalen är kompetent	92	86	84
Fritids och skola samarbetar	94	87	84
Jag är nöjd med verksamheten	89	85	85

Skolornas kvalitetsanalyser och utbildningsenhetens kvalitetsbesök

Fritidshemmets verksamhet nämns ofta mycket kortfattat i skolornas kvalitetsanalyser. Men det finns också skolor som påpekar att fritidshemmet är en viktig del i barns lärande och lyfter lekens betydelse för lärandet. Det går inte att urskilja om det som beskrivs är inskriven verksamhet eller den öppna verksamheten, eller om texten avser både och. Många skolor påtalar i sina kvalitetsanalyser att ett viktigt utvecklingsområde är elevers inflytande vad gäller delaktighet i aktiviteterna på fritidshemmet. Det är också det påståendet som har sämst resultat på den del av kundundersökningen som rör fritidshemmet, både för förskoleklassen och för grundskolan. Ett annat utvecklingsområde är att ge föräldrarna tydligare information om verksamheten och också att förtydliga fritidshemmets uppdrag. I kvalitetsanalyserna och i utbildningsenhetens samtal med skolledningen framkommer vikten av att möjliggöra tid för lärare och fritidspersonal att mötas, att få tid till utvecklingsarbete och planering. Det påtalas också i de allmänna råden att för bästa resultat bör rektor se till att det finns en gemensam och strukturerad planeringstid för dessa personalkategorier.

Utbildningsenhetens bedömning

De olika utvärderingsverktygen ger delvis olika bilder verksamheten. De flesta föräldrar är nöjda med verksamheten, men andelen har minskat något, och i observationer av verksamheten

framstår verksamheten som god. Men andelen pedagogisk högskoleutbildad personal är låg på fritidshemmen i Nacka jämfört med riket. Knappt var tredje personal har pedagogisk högskoleutbildning, vilket är något lägre än andelen förskollärare i förskolan. Verksamheten på fritidshemmen synliggörs sällan i skolornas kvalitetsanalyser. Än mer osynlig är den öppna verksamheten för äldre barn.

Starka sidor

- Observationerna under året visar på att fritidshem har en god verksamhet.
- De flesta föräldrar är nöjda med fritidshemmet.

Förbättringsområden

- Öka andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning i fritidshemmet
- Synliggöra fritidshemmets uppdrag ytterligare i det systematiska kvalitetsarbetet.
- Synliggöra den öppna fritidsverksamheten.
- Öka elevernas inflytande avseende aktiviteter på fritidshemmet.
- Möjliggöra tid för lärare och fritidspersonal att mötas för gemensam planering och utveckling mot högre måluppfyllelse.

Hur kan verksamheten utvecklas

För att visa att utbildningsnivån är viktig även i denna verksamhet föreslår utbildningsenheten att utbildningsnämnden lägger till ett nyckeltal för detta i sin måluppföljning. Statistik om utbildningsnivå redovisas inte per skola utan bara på kommunnivå i den nationella statistiken. Utbildningsenheten kommer därför att beställa statistiken avseende hösten 2014 per skola från SCB och redovisa detta för utbildningsnämnden och använda i diskussioner med skolor och verksamhetsansvariga huvudmän.

Fritidshemmets verksamhet och roll behöver uppmärksammas i det uppdrag om ”ämnescheck” som utbildningsnämnden fått i Mål och budget.

Fritidshemmets verksamhet behöver synliggöras i det systematiska kvalitetsarbetet. Utbildningsenhetens anvisningar om att fritidshemmets verksamhet ska synliggöras i grundskolans kvalitetsanalys är tydliga. Det är också möjligt att göra separata redovisningar av kvaliteten för fritidshem. En särskild modell för fritidshemmet och någon form av uppföljning av den öppna fritidsverksamheten bör övervägas. I observationerna av grundskolor har instruktionerna till observatörerna förtydligats när det gäller fritidshemmet, vilket nu börjat synas i rapporterna. När kundundersökningen ses över kommer delen som gäller fritidshemmet att ses över särskilt.

Det är också viktigt att fritidshemmen arbetar med att utveckla sin verksamhet och exempelvis arbetar med elevers inflytande. De senaste årens observationer visar att det finns fritidshem som kommit långt och deras verksamhet kan inspirera andra.

8 Gymnasieskola

Detta avsnitt visar måluppfyllelse och kvalitet i gymnasieskolan med hjälp av olika källor. Resultaten bedöms och hur verksamheten kan utvecklas diskuteras.

Bakgrund

Nacka ingår i gymnasieregionen i Stockholms län. Det innebär att eleverna kan söka till alla gymnasieskolor i länet på lika villkor när det gäller nationella program. Bland Nackas invånare går 3 346 i gymnasieskolan. En dryg tredjedel av eleverna (37 procent) går i kommunala skolor i Nacka och en knapp fjärdedel (23 procent) går i kommunala skolor i andra kommuner. Allt fler går i fristående skolor och 2014 var andelen 40 procent. Flest elever går på samhällsvetenskapsprogrammet, följt av naturvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet.

I Nacka finns nio gymnasieskolor hösten 2014 med totalt 4 467 elever. Tre enheter är kommunala och sex är fristående. Drygt 60 procent av eleverna kommer från andra kommuner.

Gymnasieskolan har sedan hösten 2011 (Gy 2011) 18 nationella program, varav sex är högskoleförberedande och tolv är yrkesprogram. Det finns dessutom fem introduktionsprogrammen för elever som inte är behöriga till ett nationellt program. Gymnasieskolan styrs av läroplanen som beslöts 2011.

Strategiska mål och nyckeltal

Verksamhetsresultat gymnasieskola					
Övergripande mål	Strategiskt mål	Läge		Målvärde	Utfall
God kommunal service	Maximal utveckling och stimulerande lärande Varje elev har rätt till en verksamhet som utgår från individens behov och förutsättningar och som stimulerar till största möjliga lärande och kunskapsutveckling.	■	1. Andel elever i Nackas skolor som fullföljer gymn. inom fyra år. 2. Betygspoäng i Nacka 3. Andel elever med minst godkänt (E) i nationella kursprov i ma kurs1A-C. 4. Andel elever som anser att undervisningen motiverar dem till att vilja lära sig mer. 5. Andel elever som fortsätter påbörjat program år två (ej IM). 6. Andel elever som använder dator/läsplatta dagligen.	80 14,5 90 65 95 85	81 15,0 Kan ej mätas 55 87 71
	Reellt inflytande Varje elev har rätt till en verksamhet som arbetar målmedvetet för att elever och föräldrar ska ha god insyn i och inflytande över skolans verksamhet och	▲	1. Andel elever som anser att de kan påverka arbets sättet under lektionerna. 2. Andel elever som får information om hur de ligger till under kursens gång.	55 65	47 54

	utveckling. Varje elev har också rätt till ett reellt inflytande över sin utveckling.				
Trygg och säker kommun	Trygg arbetsmiljö Varje elev har rätt till en arbetsmiljö som präglas av glädje, trygghet, studiero och stimulans och som bidrar till god hälsa.	■	1. Andel elever som känner sig trygga i skolan. 2. Andel elever som anser att det är arbetsro på lektionerna.	95 60	96 53

Vad visar statistik och utvärdering med mera?

Elevresultat

Skolverket har precis redovisat statistik avseende resultat för de gymnasieelever som avslutade gymnasieskolan våren 2014. 79 procent av alla elever som började ett nationellt program på en gymnasieskola i Nacka hösten 2011 hade tre år senare fått en gymnasieexamen. I riket var motsvarande andel 71 procent. Detta var den första kullen som gick ut i den nya gymnasieskolan. Statistiken visar generellt att resultaten har sjunkit något både i riket och Nacka jämfört med föregående år, vilket hänger samman med ökade krav för att få den nya gymnasieexamen jämfört med för de tidigare slutförda.

Kraven för att få grundläggande behörighet till högskolan har höjts i den nya gymnasieskolan. Tidigare krävdes enbart 90 procent godkända poäng för att få behörighet. I den nya gymnasieskolan får elever som gått yrkesprogram grundläggande behörighet om de har fått gymnasieexamen och har läst vissa kurser. 39 procent av eleverna som gick ut från ett yrkesprogram i Nacka våren 2014 fick grundläggande behörighet, vilket kan jämföras med 35 procent i riket.

Det genomsnittliga betygspoängen för eleverna som gick ut i Nackas skolor våren 2014 var 15,0, vilket kan jämföras med 15,2 föregående läsår. Nackas resultat ligger fortfarande klart över rikets genomsnitt. I riket var betygspoängen 14,0, vilket är detsamma som året före.

Kursprovsresultaten är svåra att analysera i Skolverkets redovisning då flera resultat utelämnas på grund av anonymitetsskäl. Det genomsnittliga provbetyget för matematik 1-kurserna har dock minskat något jämfört med året innan. Tre olika kurser finns, A, B och C. Lägst är resultatet för 1A-kursen som läses av elever på yrkesprogram.

När det gäller elever som är folkbokförda i Nacka har vi tidigare konstaterat att andelen elever som fullföljer på yrkesförberedande program ligger jämförelsevis lågt. Andelen elever som fullföljer yrkesförberedande program inom tre år har dock ökat och var för Nacka för elever som gick ut våren 2013 69 procent. Det är dock fortfarande under genomsnittet i riket som var 74 procent.

Kvalitetsanalyser och kvalitetsbesök

Gymnasieskolornas kvalitetsanalyser visar hur skolorna analyserar sina resultat och arbetar med att utveckla dem. Nacka gymnasium Natur – Teknik ser resultatsskillnader mellan de olika

programmen och skillnader mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. Omkring 95 procent av eleverna på Natur och Teknikprogrammen får examen medan det är omkring 80 procent på bygg- och elprogrammen. Skolledningarna ser också att lärarna nått goda resultat i arbetet med betyg och bedömning, men även här finns det skillnader mellan programmen och utrymme för förbättringar främst på byggprogrammet. Vid kvalitetsbesöket framhöll skolledningen de goda resultaten på skolan men också att det kostar mycket att nå ytterligare högre resultat.

Designgymnasiet skriver i sin kvalitetsanalys att för många elever har för låga betyg eller underkända betyg som gör att de inte får examen för att man ska vara nöjd. Skolan skriver att det krävs mer arbete med betyg och bedömning, ansvar och inflytande, kunskaper samt att utveckla elevhälsans arbete för att förbättra resultaten. Skolan anger också att det krävs pedagogisk utveckling där lärarna kan lära av varandra. Vid kvalitetsbesöket på skolan framhöll skolledningen att man behövde bli mer systematisk i sitt arbete.

Flera av gymnasieskolorna i Nacka skriver i sina kvalitetsanalyser om matematik och formativ bedömning. Några skolor tar även upp närvarofrågan bl.a. utifrån att eleverna måste vara närvarande för att lyckas eftersom bedömningen sker kontinuerligt och att det därför är viktigt att eleverna är närvarande. Sjölin beskriver ett tydligt system för att tillsammans med lärarna följa elevernas resultat kopplat till förväntade resultat.

Observationer

Rytmus observerades under vårterminen i VÅGA VISA och observatörerna ansåg att skolan var trygg och hade god arbetsro. Observatörerna imponerades av elevernas vilja till att utvecklas inom sina ämnen. Däremot ansåg de att området ansvar och inflytande behöver utvecklas framförallt vad gäller de formella formerna med elev- och klassråd. Även YBC fick mycket goda omdömen i förra årets observation i VÅGA VISA. Det speglades dock inte riktigt i elevenkäten, där eleverna inte gav särskilt höga omdömen om sitt inflytande.

Elevenkät

I kapitel fyra pekar vi på de låga resultaten i kundundersökningen vad gäller ansvar och inflytande för eleverna i gymnasieskolan. Även om resultaten för skolorna i Nacka inte är alarmerande jämfört med andra kommuner är det uppenbart att eleverna behöver känna sig mer delaktiga i sitt lärande.

Ett område som ligger högt även i år i kundundersökningen är trygghet. Hela 96 procent instämmer i att de är trygga på sin skola. Fler än tidigare är också nöjda med skolans arbete mot mobbning, och de allra flesta anser att de behandlas väl av andra elever. Resultaten på samtliga dessa frågor ligger tydligt över genomsnittet för länet.

Utbildningsenhetens bedömning

På flera sätt uppvisar gymnasieskolorna i Nacka goda resultat. Det genomsnittliga resultatet vad gäller betygspoäng och att slutföra utbildningen på högskoleförberedande program ligger bland de högre i landet. När sedan resultaten delas upp för högskoleförberedande respektive

yrkesprogram träder en delvis annorlunda bild fram. Yrkesprogrammets resultat är sämre och det finns skillnader mellan olika program, men å andra sidan är det förhållandevis få elever i Nackas skolor som studerar på yrkesprogram. Många elever som är folkbokförda i Nacka och som går yrkesprogram går på skolor i andra kommuner.

Från och med den 1 januari 2015 skärps kraven på den s.k. ungdomsuppföljningen¹⁰. Det räcker inte längre för en kommun att hålla sig informerad om ungdomarna eller att erbjuda dem åtgärder. Åtgärderna måste nu vara individuellt utformade och syfta till att motivera ungdomarna till påbörja eller återuppta sina studier. Kraven ökar också på huvudmännen att omedelbart meddela hemkommunen vid avhopp eller omfattande frånvaro. I Nacka sköts detta ansvar av arbets- och företagarenheten (AFE) men en koordinering sker med utbildningsenheten.

De utvecklingsområden som togs upp i förra årets kvalitetsanalys kvarstår till stor del i årets kvalitetsanalys, fler elever behöver fullfölja gymnasieskolan och särskilt inom yrkesutbildningen är detta ett problem, elevernas inflytande behöver stärkas och matematikresultaten förbättras.

Starka sidor

- Elevresultaten är över lag goda, med höga betygsresultat och god elevgenomströmning
- Skolorna arbetar aktivt med formativ bedömning, det vill säga att undervisning och bedömningssäkerhet utvecklas
- Eleverna är i hög grad trygga på sin skola.

Utvecklingsområden

- Resultaten i matematik. Flera skolor skriver att resultaten borde bli bättre och har flera insatser kopplade till dem.
- Elevernas inflytande över sitt lärande behöver förbättras.

Hur verksamheten utvecklas

Utbildningsenheten återkommer med en fördjupad analys av resultaten i gymnasieskolan till utbildningsnämndens sammanträde i mars. Där kommer utbildningsenheten bland annat att redovisa resultaten för yrkesprogram. När det gäller matematikresultaten noterar utbildningsenheten att skolorna arbetar vidare med att utveckla dem.

¹⁰ 29 kap. 9 § skollagen (2010:800)

9 Grundsärskola och gymnasiesärskola

Detta avsnitt visar ger en bild av verksamheten i grund- och gymnasiesärskola i Nacka med hjälp av olika källor. Särskolan har valts ut som fördjupningsområde i årets kvalitetsanalys eftersom en fördjupad bild av verksamheten är önskvärd. Inledningsvis beskrivs uppdraget för utbildningen.

Bakgrund

Grundsärskolan är en egen skolform som ska ge elever med utvecklingsstörning en anpassad utbildning som ger kunskaper och värden, och utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Inom grundsärskolan finns inriktningen träningskola som är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen. Grundsärskolan omfattar utbildning i ämnen eller ämnesområden. Utbildning inom ämnesområden är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildning i ämnen. Efter avslutad utbildning utfärdar rektor ett intyg om genomgången utbildning. Betyg sätts i ämnen endast om en elev eller elevens föräldrar begär det.

Utbildningen är nioårig med möjlighet till förlängning ett år. Grundsärskolans läroplan är från 2011.

Hösten 2014 går 80 elever som är folkbokförda i Nacka i grundsärskola.

Nacka har fyra grundsärskolor och ett fåtal grundsärskoleelever som är integrerade i grundskolan. Skolornas verksamhet är specialiserade utifrån elevernas funktionshinder och svårigheter. I Nacka finns inriktningen träningskola vid Björknässkolan och Myrans heldagsskola vid Orminge skola.

Gymnasiesärskolan är en egen skolform som ska ge elever med utvecklingsstörning en anpassad utbildning som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasiesärskolan är öppen för ungdomar som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav. Hemkommunen ska pröva om en sökande elev tillhör målgruppen. Liksom i gymnasieskolan finns det nationella och individuella program. Eleverna läser ämnen på de nationella programmen och ämnesområden på de individuella, eller i kombination. En elev kan få läsa kurser på ett nationellt program inom gymnasieskolan.

Utbildningen är fyraårig och elever som genomgått gymnasiesärskoleutbildning får ett gymnasiesärskolebevis. Gymnasiesärskolan har en läroplan som infördes 2013.

Hösten 2014 går 40 elever som är folkbokförda i Nacka i gymnasiesärskola.

I Nacka finns det nationella program vid Nacka gymnasium och individuellt program vid Björknässkolan och Myrans heldagsskola vid Orminge skola.

Vad visar statistik och utvärdering?

Skolornas kvalitetsanalyser och kvalitetsbesök

I nuvarande läroplan har lagstiftaren varit mer tydlig när det gäller kunskapskraven jämfört med tidigare. Det går inte att följa resultatutveckling utifrån eventuellt satta betyg men däremot beskriver skolorna hur personalen arbetar med att hitta olika metoder och strategier för elevernas utbildning för att eleverna på bästa sätt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen och nå målen. Av skolornas kvalitetsanalyser framgår att personalen är flexibel och anpassar undervisningen genom att variera metoder och på olika sätt synliggöra dem för eleverna. Inriktningen är att eleverna ska kunna ta större ansvar över sin skoldag och själva reflektera över sin arbetsinsats. En skola påpekar hur svårt det är att hitta rätt nivå på målen medan en annan påpekar hur skickliga lärarna är att hitta rätt. En av grundsärskolorna beskriver elevernas resultatutveckling (i svenska och matematik) utifrån de mål som har satts i deras individuella utvecklingsplan. Och en av gymnasiesärskolorna beskriver elevernas resultatutveckling.

Skolorna påtalar hur viktigt det är att eleverna utvecklar sin kommunikation och då utifrån olika sätt att kommunicera på. En del elever saknar verbalt språk. Personalen kompetensutvecklas kontinuerligt i kommunikation. I samtal med skolledning så uttrycks personalens starka engagemang i verksamheten.

Nackas särskolor har ett nätverk som framhålls som mycket betydelsefullt i arbetet med att etablera ett gemensamt förhållningssätt med skriftliga utvecklingsplaner och pedagogiska planeringar. Syftet är att skapa kontinuitet för elevernas progression och att göra likvärdiga bedömningar. Bedömning ses dock som ett fortsatt utvecklingsområde, bedömningen behöver systematiseras för att öka likvärdigheten. En gymnasiesärskola framhåller fördelen med att samarbeta med gymnasieskolan för att tolka kunskapskraven. Diskussioner om likvärdiga bedömningar sker i arbetslaget och i nätverket.

Utifrån elevernas förmåga är de med och planerar sitt skolarbete och aktiviteter på fritidshemmet. En skola framhäver att ett utvecklingsområde är just att ge eleverna mer stimulans och utveckling på fritids. En annan skola skriver att fritidspersonalen behöver vara med på utvecklingssamtalen och ge tydlig och konkret information bland annat hur personalen arbetar mot läroplanens mål.

Tre av grundsärskolorna skriver om hur viktigt det är för pedagogerna att kommunicera med elevassistenterna om elevernas utveckling mot målen. Elevassistenternas ansvar och delaktighet ses som ett utvecklingsområde och har varit så under flera år.

Kundundersökning

Resultaten på föräldraenkäten för grundsärskolan visar mycket goda omdömen för området Utveckling och lärande. Områdena Ansvar och inflytande och om fritidshemmets verksamhet har sämre resultat, men det är också många föräldrar som inte vet tillräckligt om verksamheten där. Likaså är det en hög andel som inte vet hur skolan arbetar mot kränkande behandling och liknande. Det förefaller med andra ord finnas en brist i kommunikationen mellan föräldrar och skola.

Gymnasiesärskolans resultat på kundundersökningen är sämre än grundsärskolans. Lägst resultat får områdena Ansvar och inflytande samt Normer och värden, men liksom för grundsärskolan är det många föräldrar som inte känner till hur skolorna arbetar med dessa områden.

Självvärdering

Särskolans lärare svarar i hög grad att de bidrar till att utmana elevernas lärande, att de stödjer eleverna i att vara utforskande och att undervisningen anpassas efter elevernas behov. Svaren visar också att lärarna i hög grad anser att de bemöter eleverna engagerat, och att föräldrar involveras mer än i grundskolan. Däremot finns osäkerhet hos en del lärare om hur kunskaperna ska bedömas.

Utbildningsenhetens bedömning

Starka sidor

- Personalen är engagerad och skicklig i att variera undervisningsmetoder.
- Nätverkssamarbetet mellan skolor för att utveckla verksamheten.

Utvecklingsområden

- Skolornas arbete med bedömning av elevers kunskaper.

Hur kan verksamheten utvecklas?

Särskolorna visar i sina kvalitetsanalyser att de arbetar aktivt för att utveckla verksamheten, bland annat när det gäller bedömning genom det nätverk som finns mellan skolorna.

Skolinspektionens tillsyn på särskolorna i kommunen kan komma att visa på ytterligare utvecklingsbehov.

I0 Vuxenutbildning

Detta avsnitt redovisar verksamhet, resultat och kvalitetsarbete i vuxenutbildning.

Inledning

Under 2014 har kommunen utvecklat och förbättrat det systematiska kvalitetsarbetet inom vuxenutbildningen. Målet har varit att erbjuda en tydlig struktur för kvalitetsarbetet samt klargöra ansvar och roller för kommunen och jobb- och utbildningsexperterna. Nackas verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet för vuxenutbildningen består av

- Elevenkät - görs en gång om året i samarbete med Kommunförbundet Stockholms län.
- Utvärdering - länets jobb- och utbildningsexperter utvärderas kontinuerligt under en fyraårsperiod, inkluderar även en uppföljning, i samarbete med Kommunförbundet Stockholms län.
- Avbrotts- och betygsresultat - redovisas två gånger om året.
- Verksamhetsbesök - sker löpande.
- Kvalitetsredovisningar - görs årligen

Metoderna för kommunens arbete med kvalitetsredovisningen har förbättrats, bland annat på följande sätt

- Kvaliteten i arbetet med elevenkäten förbättras i arbetet med gemensam vuxenutbildningsregion på Kommunförbundet Stockholms län
- Kvaliteten i arbetet med utvärderingar har förbättrats med hjälp av samarbete inom ramen för en gemensam vuxregion på Kommunförbundet Stockholms län. En kvalificerad utvärderare har anställts som under en period kommer att utvärdera alla vuxenskolor enligt en fastställd metodik. Utvärderingsrapporterna publiceras löpande och utgör ett underlag för vuxrektors tillsynsarbete.
- Nacka har förbättrat analysen av uppgifterna om avbrott och betyg. Dessa resultat ligger till grund för samtalen vid verksamhetsbesöken då jobb- och utbildningsexperter med sämre resultat får underlag för sitt förbättringsarbete.
- Verksamhetsbesöken dokumenteras och analyseras på ett systematiskt sätt och redovisas för nämnden.
- Nackas instruktioner till jobb- och utbildningsexperterna för arbetet med kvalitetsredovisningen har utvecklats.
- Samtliga jobb- och utbildningsexperter har lämnat kvalitetsredovisningar för läsåret 2013/14

Resultaten från elevenkäten samt avbrotts- och betygsresultat utgör grunden för kvalitetsarbetet. Jobb- och utbildningsexperterna ska i sin kvalitetsrapport till kommunen kommentera de senaste resultaten samt beskriva hur de planerar för att förbättra sina resultat. Svaren i elevenkäten speglar ju elevernas upplevelser och dessa är ett viktigt underlag i förbättringsarbetet.

Nacka strävar efter öppenhet och samtliga resultat från de olika beståndsdelarna i kvalitetsarbetet publiceras på Nackas webb och utgör ett viktigt underlag för elevens val av jobb- och utbildningsexpert.

Ett stort kursutbud leder till hög kvalitet för eleverna – ökar elevens valmöjligheter

Nackas medborgare har ett unikt utbud av utbildningar och jobb- och utbildningsexperter i kundvalssystemet vuxenutbildning. Tjugosex jobb- och utbildningsexperter hade elever från Nacka under läsåret 2013/14, se bifogad tabell

Utbildningsexperter	Arbetsm.- insatser	Grundl. vux	Gymn.- vux	Lärlings- vux	Samhälls- orientering.	SFI	Yrkesv ux
Style Education Stockholm AB							
Infokomp							
JENSEN education							
Miroi							
Didaktus utbildningar							
Kompetens Utvecklingsinstitutet							
Niketo AB							
Lernia utbildning AB							
MedLearn							
Kunskapsbolaget Integra AB							
Lärgården Utbildning AB							
Astar AB							
Institute af Lärande							
Academia Eductus							
Centrum för arbete och studier, Värmdö kommun							
NTI-skolan							
Hermods AB							
SweJa Kunskapscenter AB							
Folkuniversitetet							
Sverigehälsan AB							
St: Eriks gymnasium							
MoA Lärcentrum							
OmsorgsLyftet Utbildningar							
Stockholms transport och fordonstekniska gymnasium							
ABF Stockholm							
SFI Söderort							
Kungsholmens Utbildningscentrum							

Sammanfattningsvis hade jobb- och utbildningsexperterna följande utbud

- Tolv erbjöd grundläggande vuxenutbildning
- Tjugosju erbjöd gymnasial vuxenutbildning
- Elva erbjöd lärlingsvux
- Elva erbjöd yrkesutbildningar
- Elva erbjöd sfi
- Fyra erbjöd Samhällsorientering

- Sex erbjöd arbetsmarknadsinsatser

Två experter erbjöd insatser inom samtliga insatsområden.

Därtill erbjöd Nacka, i samarbete med Lärvox Stockholm samt Centrum för arbete och studier i Värmdö, utbildningar inom Särvox för cirka tio elever.

I enlighet med Nackas speciella auktorisationsregler har jobb- och utbildningsexperterna rätt att erbjuda samtliga nationella kurser som Skolverket har godkänt. Jobb- och utbildningsexperternas utbud av kurser och utbildningspaket förändras över tiden. Experterna strävar efter att erbjuda ett utbud som matchar elevernas efterfrågan vilket möjliggör en ständig utveckling av utbudet. Därmed hamnar elevernas behov i fokus vilket stärker kvaliteten.

Vid en tidigare mätning fanns cirka 3 000 kurser valbara för Nackaeleverna. I utbudet fanns även 480 olika yrkesprogram samt 15 lärlingsprogram. Det finns mycket som talar för att Nackas vuxenutbildning har det största utbudet i landet.

Nackas stora och dynamiska utbud ger goda möjligheter för Nackas elever att finna den utbildning de söker. Detta ökar kvaliteten/valfriheten för eleverna. Allt fler vuxelever från andra kommuner ser också kvaliteterna i Nackas vuxenutbildning. Var fjärde elev kommer från en annan kommun (Skollagen medger att Nacka får ersättning från elevens hemkommun för att täcka Nackas merkostnader - självkostnad). Dock nekar hemkommunerna ofta att finansiera utbildningskostnaderna i Nacka, vilket leder till att elevens ansökan avslås. Hade elevens hemkommun varit mer generös hade uppskattningsvis hälften av Nackas elever haft en annan hemkommun.

Nackas arbetar med att förbättra tillgängligheten till vuxenutbildning för eleverna. Receptionen i Nackas stadshus ger alla vardagar hjälp till elever som söker information om utbud och skolor samt bistår elever som behöver hjälp med att göra ansökan. Nackas karriärvägledare kan bokas för vägledningssamtal. Karriärvägledarna arbetar två dagar i veckan i stadsdelarna Fisksätra, Orminge och Älta och tar emot elever för vägledning och beslut om intagning.

Flera av Nackas jobb- och utbildningsexperter arbetar tillsammans med arbetsgivare som har rekryteringsbehov. Jobb- och utbildningsexperter utvecklar sedan utbildningar som matchar arbetsgivarnas kompetensbehov. Det är vanligt att dessa yrkesutbildningar även innehåller praktikomment som förläggs till arbetsplatser. Elever som genomgår utbildningen har i allmänhet jobb hos arbetsgivaren efter utbildningen. Lärlingsutbildningar för vuxna har generellt denna uppläggning.

Elevernas betygsresultat och avbrott

Läsanvisning färgindikatorer

Nacka kommun har utvecklat redovisningen av jobb- och utbildningsexperternas resultat och sammanställer tabeller som presenterar och analyserar resultatutvecklingen, per jobb- och utbildningsexpert, för de nyckeltal som nämnden har fastställt

- Andel elever som gör avbrott under pågående kurs

- Andelen elever som har fullföljt kursen med ett godkänt betyg

Utöver dessa nyckeltal finns även i tabellerna en färgmarkering som ger en signal om hur jobb- och utbildningsexperternas resultat förhåller sig till andra jobb- och utbildningsexperter. I kolumnerna med rubrik ”13/14” visar färgmarkeringen följande resultat per jobb- och utbildningsexperter

- Röd, jobb- och utbildningsexperter har ett resultat som ligger mer än fem procentenheter under genomsnittet i Nacka
- Gul, jobb- och utbildningsexperter har ett resultat som ligger mellan fem procentenheter under genomsnittet till fem procentenheter över genomsnittet i Nacka
- Grön, jobb- och utbildningsexperter har ett resultat som ligger mer än fem procentenheter över Nacka genomsnittet

I kolumnerna med rubrik ”Förändring i jmf 12/13, procent - enheter” redovisas hur resultaten hos den enskilde jobb- och utbildningsexperter har utvecklats sedan det senaste läsåret (2012/2013). Färgmarkeringarna visar då följande

- Röd, jobb- och utbildningsexpertens resultat har **försämrats** mer än **fem procentenheter** sedan senaste läsåret
- Gul, jobb- och utbildningsexpertens resultat har förändrats och ligger mellan **fem procentenheter sämre** och **fem procentenheter bättre** sedan senaste läsåret
- Grön, jobb- och utbildningsexpertens resultat har **förbättrats** med mer än **fem procentenheter** sedan senaste läsåret

Grundläggande vuxenutbildning

Grundläggande, kursaktiviteter med slutdatum inom perioden	13/14					Förändring jmf 12/13, %-enheter			
	Antal kurser	Andel avbrott (%)	Andel kursdeltagare som slutfört kurs	Andel med lägst E (%)	Andel med A (%)	Andel avbrott (%)	Andel kursdeltagare som slutfört kurs	Andel med lägst E (%)	Andel med A (%)
Centrum för arbete och studier Värm	11	55	45	100	20	-45	45	-	-
Eductus	123	42	47	90	10	-2	-8	-3	7
Kunskapsbolaget Integra AB	25	20	52	100	0	-6	-17	0	-4
Niketo	125	6	64	94	12	-11	-19	2	12
Omsorgslyftet Utbildningar AB	141	42	58	70	2	25	-25	25	-2
Total	463	31	56	85	8	-9	2	-15	8

(endast experter med minst 10 kursdeltagare särredovisas)

I Skolverkets nationella statistik för vuxenutbildning redovisas följande uppgifter på riksnivå

- Andel avbrott i grundläggande vuxenutbildning, 23 procent (31 procent i Nacka)
- Andelen elever i grundläggande vuxenutbildning som har fullföljt kursen med godkänt betyg, resultat publiceras inte på nationell nivå (85 procent i Nacka)

Analys

Andelen kursdeltagare som har gjort avbrott under läsåret 2013/14 är hög och det beror på brister i registreringen i Nacka24, vuxenutbildningens IT-stöd. Under våren 2014 genomförde arbets- och företagsenheten ett omfattande arbete för att förbättra kvaliteten i registret, som utgör källan till statistiken. Det har funnits brister i arbetsrutinerna hos jobb- och utbildningsexperterna. Bristerna har medfört att den redovisade avbrottsfrekvensen sannolikt är för hög. Det finns mycket som talar för att den faktiska avbrottsfrekvensen ligger på ungefär samma nivå som under tidigare år, det vill säga omkring 15 procent.

De goda resultaten i Nacka, vad gäller avbrott och betyg, beror sannolikt på den goda kvaliteten hos jobb- och utbildningsexperterna, som en del i det systematiska kvalitetsarbetet, samt incitamenten i Nackas ersättningsystem.

Gymnasial vuxenutbildning

Gymnasial, kursaktiviteter med slutdatum inom perioden	13/14					Förändring jmf 2012, %-enheter				
	Antal kurser	Andel avbrott (%)	Andel kursdeltagare som slutfört kurs	Andel med lägst E (%)	Andel med A (%)	Andel avbrott (%)	Andel kursdeltagare som slutfört kurs	Andel med lägst E (%)	Andel med A (%)	
AB Sveriges Institute af Lä	72	11	89	91	5	2	3	-6	-1	
ABF Stockholm	87	34	66	65	4	8	-3	-8	-5	
Astar AB	387	15	84	96	20	10	0	-3	2	
C3L/Tyresö kommun	15	60	20	100	0	60	3	0	0	
Centrum för arbete och s	75	7	89	90	13	-12	11	-3	-7	
Didaktus Utbildningar AB	51	8	92	87	6	3	-3	-2	2	
Eductus	109	26	73	100	8	4	7	1	-3	
Folkuniversitetet	27	11	89	58	0	-6	20	-28	-19	
Hermods AB	127	28	72	83	3	3	6	5	-2	
InfoKomp	89	47	53	53	11	18	-16	0	-4	
Jensen Education	596	17	83	73	23	3	1	-5	2	
KompetensUtvecklingsInst	1 089	1	99	97	9	-1	0	0	1	
Kungsholmens utbildning	20	5	95	89	0	5	-5	-1	0	
Kunskapsbolaget Integra	19	21	74	100	0	11	13	0	0	
Lernia AB	305	10	90	95	13	0	12	2	3	
Lärgården Utbildning AB	149	4	96	91	0	0	2	4	0	
MedLearnAB	97	13	87	96	21	-3	8	-1	15	
Niketo	444	5	95	94	11	0	15	-2	6	
NTI-Nordens tekniker Ins	590	29	71	67	14	-3	13	1	2	
Omsorgslyftet Utbildninga	1 822	20	80	81	19	0	0	1	6	
Sweja Kunskapscenter AB	47	13	87	90	29	0	5	1	15	
Sverigehälsan AB	117	6	94	93	3	-5	15	-3	-3	
Vuxenutbildningen i Nack	29	3	97	96	7	3	-3	12	2	
Åsö Vuxengymnasium	664	20	80	77	15	-10	13	-1	2	
Total	7 071	15	84	85	14	-1	6	-1	4	

(endast experter med minst 10 kursdeltagare särredovisas)

I Skolverkets nationella statistik för vuxenutbildning redovisas följande uppgifter på riksnivå

- Andel avbrott i gymnasial vuxenutbildning, 17 procent (15 procent i Nacka)

- Andelen elever i gymnasial vuxenutbildning som har fullföljt kursen med godkänt betyg, 87 procent (85 procent i Nacka)

Analys

Under läsåret 2013/14 hade 26 jobb- och utbildningsexperter elever som läste gymnasiala kurser från Nackas vuxenutbildning. Det finns relativt stora skillnader mellan jobb- och utbildningsexperternas resultat. 18 av jobb- och utbildningsexperternas hade en avbrottfrekvens som är bättre än riksgenomsnittet. 14 hade bättre betygsresultat. Flera jobb- och utbildningsexperter har lysande resultat.

På uppdrag av arbets- och företagsnämnden har enheten analyserat vad som ligger bakom att en del experter har sämre betygsresultat. Analysen visar att vissa kurser i vuxenutbildningen är mer krävande, exempelvis kurser i ämnena biologi, fysik, kemi, matematik och svenska som andraspråk. Jobb- och utbildningsexperter med ett stort utbud av kurser inom dessa ämnesområden har generellt sämre betygsresultat. Dessa jobb- och utbildningsexperter har även redovisat handlingsplaner, med målsättningen att förbättra resultaten, som har redovisats för Arbets- och företagsnämnden.

Det är värt att notera att de lägre resultaten i dessa kurser är ett generellt problem i hela riket och att det tas flera olika initiativ för att utveckla och förbättra bland annat pedagogiken, exempelvis matematiksatsningar.

Svenska för invandrare

SFI - Vårterminen 2013	Start vt 2013			Förändring jmf vt 2013		
	Antal kurs-deltagare	Andel med betyg A-E i relation till betyg A-F. %	Andel kurs-deltagare som slutfört kurs senast termin efter, %	Antal kurs-deltagare	Andel med betyg A-E i relation till betyg A-F. % enheter	Andel kurs-deltagare som slutfört kurs senast termin efter, %-enheter
Eductus	297	39	48	-70 ↘	2 ↓	-6
Folkuniversitetet	35	67	40	-1 ↑	25 ↘	-5
Kunskapsbolaget Integra AB	107	33	30	-11 ↘	-1 ↘	3
Lernia AB	36	25	25	-7 ↓	-8 ↘	-4
Omsorgslyftet Utbildningar AB	143	46	29	-15 ↑	16 ↘	-4
Summa	633	40	39	-102 ↑	6 ↘	-4

(endast experter med minst 10 kursdeltagare särredovisas)

- Andelen elever som fullföljer sin kurs med godkänt betyg senast terminen efter kursstart har ökat med sex procentenheter sedan senaste redovisningen hösten 2013

Analys

Den nationella statistiken för utbildning i svenska för invandrare redovisas på annat sätt än i Nacka. I den nationella statistiken läste en elev i utbildning i svenska för invandrare 49 till 75 veckor för att få godkänt kursbetyg år 2013. 38 procent av eleverna fullföljde kursen med godkänt betyg, 22 procent gjorde avbrott och 40 procent fortsatte att läsa kursen.

I Nackas uppföljningsarbete mäts hur stor andel av eleverna som har avslutat en kurs i utbildning i svenska för invandrare med godkänt betyg senast terminen efter kursstart, i enlighet med de mål som arbets- och företagsnämnden har fastställt. Nämnden har fastställt målnivån till 50 procent, och utfallet i Nacka var 40 procent.

Resultaten har förbättrats avsevärt i Nacka, men det är svårt att relatera utvecklingen till vad som händer i övriga kommuner beroende på otillräcklig nationell statistik. Förändringar i utfallet påverkas givetvis av vilka elever som deltar i undervisningen. Då det ständigt sker förändringar i invandringen till Sverige och även till Nacka – från vilka hemländer människorna kommer, vilket modersmål man har, vilket utbildningsbakgrund man har mm – förändras ständigt förutsättningarna för undervisningen. Nackas jobb- och utbildningsexperter har ett utmanande uppdrag där förutsättningarna för att nå goda resultat ständigt förändras.

Elevenkät i vuxenutbildningen

I samarbete med samtliga övriga länskommuner, under ledning av Kommunförbundet Stockholms län, genomfördes en elevenkät till samtliga elever som var aktiva i vuxenutbildningen i slutet av april 2014. Elevenkätens frågor baseras främst på läroplansmålen i vuxenutbildningen.

Svaren från samtliga elever inom vuxenutbildning i länet visar att:

- Sju av tio elever är kvinnor
- Drygt hälften av eleverna är max 30 år
- Drygt hälften har annat modersmål än svenska
- Drygt hälften arbetar vid sidan om studierna
- Samtliga fyra skolor i länet som får bäst helhetsomdöme av länets vuxelever finns i Nackas vuxenutbildning.

Svaren från Nackas elever som läser utbildning i svenska för invandrare visar att:

- Med något undantag är Nackas elever mer generellt nöjda med sin skola i sina enkätsvar än genomsnittet för länets elever
- Samtliga enkätsvar från Nackaeleverna ligger mellan fyra och fem, på en femgradig skala där fem är bäst
- Nackas elever är generellt mer nöjda 2014 än 2013 med sin jobb- och utbildningsexpert

Svaren från Nackas elever i grundläggande- och gymnasial vuxenutbildning visar att:

- Med något undantag är Nackas elever mer nöjda med sin skola än genomsnittet för länets elever
- Samtliga enkätsvar från Nackaeleverna, med något undantag, ligger mellan fyra och fem, på en femgradig skala där fem är bäst
- Nackas elever är generellt mer nöjda 2014 än 2013 med sin jobb- och utbildningsexpert

Sammanfattningsvis visar svaren från elevenkäten att eleverna generellt är mycket nöjda med sin jobb- och utbildningsexpert. Vissa jobb- och utbildningsexperter får mycket goda omdömen i enkätsvaren. Enkätfrågan ”Jag har bra kontakter med arbetslivet genom mina studier” har fått omdömet 3.9 såväl år 2013 som 2014 av 5 möjliga? . Detta är ett prioriterat förbättringsområde för Nackas vuxenutbildning.

Systematiskt kvalitetsarbete hos jobb- och utbildningsexperterna

Nackas jobb- och utbildningsexperter har blivit ombedda att i sina kvalitetsredovisningar redogöra för hur de planerar att arbeta för att förbättra sina resultat. Jobb- och utbildningsexperter med ”röda resultat” har i uppdrag att redovisa hur de kommer att arbeta för att nå resultat som inte ligger under Nackas genomsnitt. Rektor kommer att följa upp resultaten och återkoppla till jobb- och utbildningsexperterna vid verksamhetsbesöket nästa termin.

Det finns flera insatser som återkommer i jobb- och utbildningsexperternas redovisningar, bland annat:

- Ökad individualisering, möta varje elev och hennes förutsättningar för lärande
- Ökad flexibilitet, erbjuda undervisning i de former som passar eleven (klassrum, distans mm)
- Utveckla digitala lärplattformar för att öka tillgängligheten
- Erbjud studievägledning
- Erbjud olika former av individuellt elevstöd, exempelvis mentorer, mattestugor, introduktionsprogram mm
- Kontinuerlig dialog och uppföljning av resultat
- Erbjud extra språkstöd för elever med annat modersmål
- Erbjud olika former av examination
- Förstärka samarbetet med arbetslivet, gäller främst i de yrkesinriktade utbildningarna
- Följa kunskapsutvecklingen och erbjuda kompetensutveckling till lärare mm

Samtliga insatser kan vara relevanta i arbetet med att förbättra kvalitet och resultat. Effekterna av dessa insatser kommer att visas i kommande uppföljning av kvalitet och resultat hos jobb- och utbildningsexperterna. I en flexibel och individanpassad vuxenutbildning anpassas insatserna efter elevernas behov och förutsättningar. Kommande uppföljningar av jobb- och utbildningsexperternas kvalitet och resultat kommer att visa om dessa har gjort rätt insats för respektive elev. I kommunens systematiska kvalitetsarbete ingår att följa upp hur detta arbete genomförs och vilka resultat det leder till hos de olika jobb- och utbildningsexperterna.

II Uppföljning av förbättringsområden i 2013 års kvalitetsanalys

Förbättringsområden i 2013 års redovisning	Har det förbättrats 2014?
Andelen förskollärare i personalen på förskolorna behöver fortsätta att öka.	Ja, andelen har ökat.
Förskolorna behöver i högre grad använda flera metoder än kundundersökningen för att följa upp verksamheten och synliggöra detta i kvalitetsanalyserna.	Ja, fler förskolor har synliggjort fler underlag i sin kvalitetsanalys.
Förskolornas arbete med likabehandling behöver bli mer strukturerat och vara en del i det vardagliga arbetet.	Svårt att bedöma då tillsyn/insyn inte har genomförts på förskolorna under året, men fler nämner likabehandlingsplanen som ett underlag för det systematiska kvalitetsarbetet i kvalitetsanalysen.
Resultatet i nationella prov i åk tre har försämrats i matematik. Fler elever behöver nå kravnivån.	Nej, resultaten har försämrats. Orsakerna är dock svåra att fastställa.
Andelen elever som använder dator dagligen i skolan behöver öka. Elevers tillgång till IT varierar mellan skolor.	Ja, andelen har ökat i både grund- och gymnasieskolan.
Elevernas reella inflytande behöver öka i grundskolan. Fler elever ska uppleva att de är med och planerar sitt skolarbete.	Andelen elever som svarar att de är med och planerar sitt skolarbete har minskat sedan förra året, men andelen som instämmer i att eleverna är med och bestämmer hur man ska arbeta med olika skoluppgifter är oförändrad. Se särskilt avsnitt.
Grundskolors arbete med bedömningsfrågor behöver fortsätta och i högre grad handla om bedömning för lärande och utveckling.	Grundskolornas arbete fortsätter, men det är svårt att avgöra om bedömningen mer handlar om lärande.
Matematikresultaten i gymnasieskolan är inte tillfredsställande.	Betygspoängen i kursprovet har minskat något.
Den formativa bedömningen behöver utvecklas i gymnasieskolan. Alltför få elever svarar att de får information om hur de ligger till under kursens gång.	Skolornas arbete har fortsatt, men andelen elever som instämmer har minskat något sedan föregående år.
Formerna för elevinflytande i gymnasieskolan behöver utvecklas. Många elever upplever inte att de kan påverka arbetssätten i klassrummet.	Andelen elever som instämmer i att de kan påverka har minskat tydligt enligt kundundersökningen. Se särskilt avsnitt.
Alltför många elever folkbokförda i Nacka fullföljer inte gymnasieskolan, särskilt på yrkesförberedande program.	Ja, andelen har ökat totalt och särskilt för yrkesförberedande program.
Vissa anordnare behöver förbättra resultaten. En dialog pågår med dessa anordnare.	Kommunen har identifierat och analyserat utbildningsområden med förbättringsbehov och har kontaktat berörda anordnare/expertter, som har redovisat handlingsplaner som kommer att följas upp under 2015.
Nacka diskuterar möjligheter att förstärka styrning och ledning av undervisningen i svenska för vuxna med annat modersmål	Kommunen har skapat nya rutiner för styrning och uppföljning av dessa kurser och resultaten har förbättrats.

Förbättringsområden i 2013 års redovisning	Har det förbättrats 2014?
<p>Samarbetet med arbetslivet behöver utvecklas och förstärkas. Praktik för elever är ett bra verktyg och nya system, bl a SFI-praktik, byggs ut för att kunna erbjuda eleverna denna möjlighet.</p> <p>Samarbete skola – arbetsliv inom vuxenutbildningen behöver utvecklas vidare så att övergången till jobb och egenförsörjning blir lättare för elever som lämnar vuxenutbildningen</p>	<p>Kommunen stöder anordnare/expertter som utvecklar ett kursutbud med yrkesvux och lärlingsvux. Dessa utbildningar sker i nära samarbete med arbetslivet.</p> <p>Kommunen uppmuntrar att flera anordnare/expertter av vuxenutbildning även ska erbjuda insatser inom arbetsmarknad och samhällsorientering. För en medborgare som har flera olika insatser är det positivt att få flera insatser hos samma anordnare/expert.</p>
<p>Det är angeläget att arbetet med gemensamma system för kvalitet och resultat utvecklas i Stockholmsregionen. Då ges möjligheter att jämföra resultat och analysera vad som leder till framgång.</p>	<p>Nacka arbetar aktivt för att utveckla system för att jämföra kvalitet och resultat inom regionens vuxenutbildningar inom ramen för vuxregionsamarbetet på Kommunförbundet Stockholms län. Vidare har kommunen tagit flera initiativ för att bygga upp ett fördjupat kvalitetssamarbete med berörda kommuner.</p>

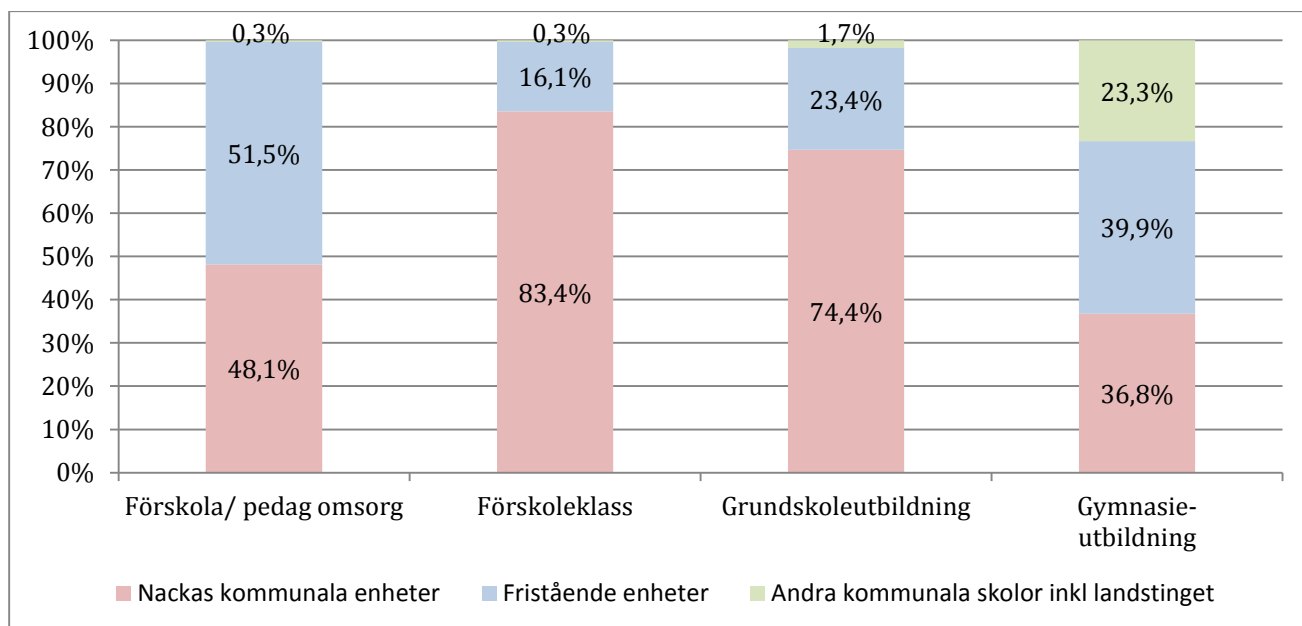
12 Förskola och skola i siffror

Nedanstående tabell och diagram visar hur många Nackabarn och Nackaelever som utbildningsnämnden respektive arbets- och företagsnämnden finansierar, d.v.s. de som är folkbokförda i Nacka.

Tabell 1: Antal barn och elever folkbokförda i Nacka hösten 2014

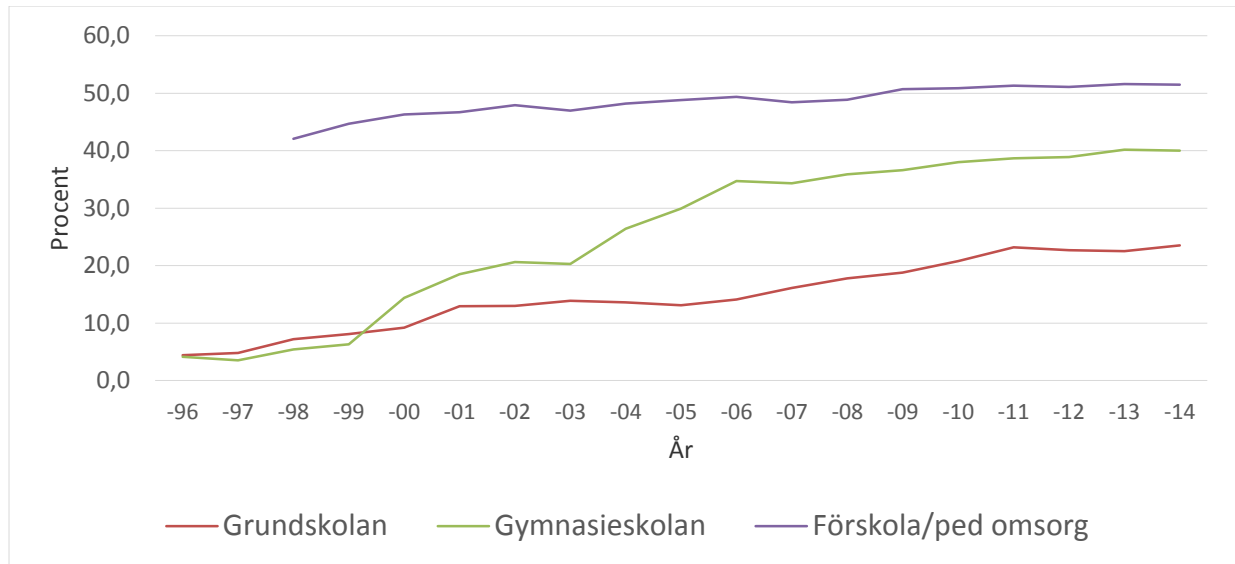
Verksamhet	Antal barn/elever
Förskola	5 900
Pedagogisk omsorg, 1-5 år	298
Pedagogisk omsorg, 6-12 år	78
Fritidshem	5 595
Förskoleklass	1 509
Grundskola	11 888
Grundsärskola	87
Gymnasieutbildning	3 346
Gymnasiesärskola	40
Vuxenutbildning	3 051

Figur 4: Barn och elever folkbokförda i Nacka kommun per huvudman, hösten 2014.

Figur 2 visar hur många av Nackas folkbokförda barn som går i fristående verksamhet över tid.

Figur 5: Andel barn och elever i fristående verksamhet 1996-2014 (folkbokförda i Nacka)

Tabellerna visar antal enheter belägna i Nacka, hur många barn och elever som går där och hur många av dessa som kommer från andra kommuner. När det gäller fristående förskolor och grundskolor har nämnden ingen uppgift om hur många som kommer från andra kommuner.

Tabell 2: Verksamhet bedriven i Nacka kommun hösten 2014. För vuxenutbildning anges verksamhet som är auktoriserad av Nacka.

Kommuna förskolor och skolor samt annan pedagogisk verksamhet	Antal enheter	Antal barn/elever	Därav från andra kommuner
Förskolor	43	3 015	31
Pedagogisk omsorg, 1-5 år	-	-	-
Pedagogisk omsorg, 6-12 år	-	-	-
Fritidshem 6-9 år	20	4 699	55
Grundskolor	23		
- därav i förskoleklassen		1 282	23
- därav i grundskolan		9 125	278
Grundsärskolor	4	78	11
Särskoleelever inkl i grundskolan		4	0
Gymnasieskolor	3	2 468	1 236
Gymnasiesärskolor	3	32	18

Fristående förskolor och grundskolor samt annan pedagogisk verksamhet	Antal enheter	Antal Nackabarn/-elever
Förskolor	64	2 850
Pedagogisk omsorg, 1-5 år	58	298
Pedagogisk omsorg, 6-12 år	6	78
Fritidshem 6-9 år	10	879
Grundskolor	14	2 614
- därav i förskoleklassen		235
- därav i grundskolan		2 379
Grundsärskolor	0	0
Särskoleelever inkl i grundskolan		0

Fristående gymnasieskolor	Antal enheter	Antal elever	Därav från andra kommuner
Gymnasieskolor	6	1 999	1466

Vuxenutbildning	Antal enheter	Antal elever	Därav från andra kommuner
Grundläggande vuxenutbildning	12	379	110
Gymnasial vuxenutbildning	27	3672	537
Svenska för invandrare, SFI	11	906	119

Tabell 3 visar vilka gymnasieprogram elever folkbokförda i Nacka har valt att läsa. Tabellen är uppdelad efter kommunal respektive fristående verksamhet.

Tabell 3: Gymnasieelever folkbokförda i Nacka, fördelade efter huvudman ht 2014

Program	I Nackas kommunala skolor	I fristående skolor	I andra kommunala skolor i Stockholms län	I kommunala skolor i andra län	Lands-tinget	Total
Barn- och fritidsprogrammet		10	7	2		19
Bygg- och anläggningsprogrammet	15	24	3			42
Ekonomiprogrammet	257	186	78	14		535
El- och energiprogrammet	54	44	16			114
Estetiska programmet	25	248	65	1		339
Fordonsprogrammet		21	10	1		32
Handels- och administrationsprogr	7	22	17			46
Hantverksprogrammet	10	24	26			60
Hotell- och turismprogrammet	21	5	11	3		40
Humanistiska programmet	8	7	35	1		51
Individuellt alternativ	84	68	42	3		197
Industritekniska programmet		4	1			5
International Baccalaureate	17	16	18			51
Naturbruksprogrammet		35	2	1	3	41
Naturvetenskapsprogrammet	257	177	136	14	5	589
Restaurang- och livsmedelsprogr		12	20			32
Samhällsvetenskapsprogrammet	375	292	183	11		861
Teknikprogrammet	102	105	34	1		242
VVS- och fastighetsprogrammet		24				24
Vård- och omsorgsprogrammet		9	10			19
Flygteknikutbildning		6	1			7
Total	1 232	1 339	715	52	8	3 346

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*